Часопис для українців у Чеській Республіці

пороги

Но 2 березень - квітень 2003

- А. Зленко в Празі
- Прилога - „Край славний старою славою козацькою“
- Книжка року

Нелегальні мігранти...

... живуть між нами

Časopis pro Ukrajince v České republice č. 2, březen - duben 2003

! НАША ФІРМА ПРОПОНУЄ ПЕРЕВЕЗЕННЯ З ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В УКРАЇНУ І ЗВОРОТНЬО !

Квитки для поїздки в Україну можна придбати в касах автовокзалів у таких містах Чехії:

Прага, Кладно, Пльзень, Карлові Вари, Остравуа, Брно, Градец Кралове, Простейов, Злін, Ліберець

З України відбувають наші автобуси з міст:

Рівне, Броди, Івано-Франківськ, Калуш, Долина, Луцьк, В. Волинський, Нововолинськ, Ковель, Львів, Миколаїв, Стрий, Дрогобич, Самбір, Золочів, Ужгород, Мукачево, Свалява, Іршава, Хуст, Тячів, Рахів, Новоград - Волинський, Житомир, Коростишів, Київ, Бориспіль, Пубни, Полтава, Дніпропетровськ

REGA Praha

! ЧЕСЬКА ФІРМА ПРАЦЮЄ ДЛЯ ВАС !

! МИ - ВАШ НАДІЙНИЙ ПАРТНЕР !

„Rega & R" s.r.o.
Česká republika
CESTOVNÍ KANCELÁŘ
MEZINÁRODNÍ AUTOBUSOVÁ DOPRAVA

Шановні читачі,

ви тримаєте в руках другий номер часопису „Пороги" за двотисячний третій рік. Чим вони цікаві? Чим вони нові? На перший погляд можна зауважити, що „Пороги" поповнила „Прилога". На цей раз ми вирішили не ділити надзвичайно цікаву працю Олександра Дрбала, який вже роками на професійному рівні, з великою пошаною та любов'ю, опрацьовує українсько-чеські історичні та культурно-політичні питання. Постійних читачів напевно не здивує прецизійність у підготовці тексту, присвяченому відомому чеському письменнику Ярославу Гашеку.

Прислуховуючись до Ваших зауважень та пропозицій ми виділили в рубриці Культурний калейдоскоп двосторінку, яка буде щоразу презентувати уривки із творів молодих, чи, нашій громаді не зовсім відомих, українських авторів. Розпочинаємо її із талановитої письменниці Галини Пагутяк. В дальших номерах будемо продовжувати такими цікавими жіночими авторами як Світлана Пиркало чи Євгенія Кононенко.

І надалі інформуватимемо Вас про найцікавіші політичні події в Україні в рубриці Незалежність чи події на чесько-українському політичному полі, для яких, як здається, надходить нарешті час відлиги. Принаймі таке враження виникає після візиту Міністра закордонних справ України Анатолія Зленка до ЧР у квітні ц.р., про який можете прочитати в рубриці Празьке дзеркало.

Остання сторінка належить Вам, Вашим листам, приміткам, просьбам, зауваженням. Там знайдете так само формуляр для передплати нашого часопису. Будемо вдячні за кожен лист. Не забувайте - працюємо для Вас!

Ваша редакція

ПОРОГИ

Інформаційний культурно-політичний квартальник для українців у Чеській Республіці

№1
березень - квітень
рік XI 2003

Видає:
Українська ініціатива в ЧР
Реєстрація: MK ČR/7044

Голова редколегії:
Богдана Костюк

Відповідальна редколегія:
Ленка Кнап
Богдан Райчинець
Мар'яна Буджерин
Рене Кочік
Олекса Лівінський (Україна)
Яна Леонтієва

Художнє оформлення та верстка:
Ондра Гулеш

Адреса УІЧР:
UIČR
Vodičkova 30,
110 00 Praha 1,
Česká republika

Адреса редакції:
POROHY,
Mánesova 10,
120 00 Praha 2,
uicr-porohy@quick.cz
тел./факс: +420 222254476

Співпрацівник редакції в Україні:
доц. Ярослав Швець,
790 57 Львів, а/с 9270,
тел: 00380/0322/35-60-85

Часопис друкується
із фінансовою допомогою
Уряду Чеської Республіки
Časopis je vydáván s finanční
podporou vlády České republiky

Титульна обкладинка:
Фото: Ондра Гулеш

Тираж 850 примірників

За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція залишає за собою право не у всьому погоджуватися з думками і поглядами авторів, скорочувати матеріали і виправляти мову. Рукописи не повертаються.

хроніка громади

Пам'яті Тараса Шевченка
Відомий український бандурист у Празі
Запрошуємо на концерт Мар'яни Садовської
Хочете, щоб ваші діти вміли танцювати горпака?

4

празьке дзеркало

Міністр закордонних справ України завітав до Чеської Республіки
Пам'яті Василя Земляка

8

українська панорама

Тягар російського імперіалізму
Переяславська рада 1654 р. в міфах та реаліях II.

12

незалежність

Дев'ятий вал
Відомий український журналіст загинув у автокастрофі
Американці намагатимуться зробити нокаут Кучмі

16

нашого квіту по всьому світу

Голова НТШ-а промовляла у Варховній Раді України
На захист української мови
Український голодомор 1932-33 років був геноцидом

22

посольство України інформує

Щодо порядку оформлення дозволу на постійне проживання в ЧР
Порядок ввезення та митного оформлення автомобілів при ввезенні їх на митну територію України

24

калейдоскоп

Книжка року
Музичні новини з України
Захід сонця в Урожі. Уривок із повісті

26

Пам'яті Тараса Шевченка

Тарас Шевченко, безсумнівно найвідоміший український письменник і політичний діяч за кордоном своєї держави, навіть не міг надіятися на таку популяризацію й славу, якої йому дістається після 1991 року. Заслужено. Кожний народ має свій скарб, яким пишається.

Україна та діаспора святкують у березні „Дні Шевченка", що нагадують нам про національне й духовне відродження українців.

У празькому залі ґімназії Корунні (Прага 2) українські організації, що діють на території Чехії - Українська ініціатива в ЧР, Об'єднання українців та прихильників України та Об'єднання українських жінок - провели 9 березня спільну акцію, концерт, присвячений пам'яті Кобзаря. Своєю участю збагатили вечір представники Посольства України в Чеській Республіці.

У програмі взяли участь солісти оперних сцен Чехії Надія Петренко, Віктор Бичок та Олександр Бень. У другій частині виступив хор „Св. Володимира", хор „Carmina Planitiae" та дитячий хор „Барвінок". Вірші Т.Шевченка зачитала д-р Віра Лендєлова з Карлового університету. Усі присутні за традицією прощались словами: „Як умру, то поховайте...", словами із „Заповіту", який був за часів тоталітаризму другим, неофіційним гімном України.

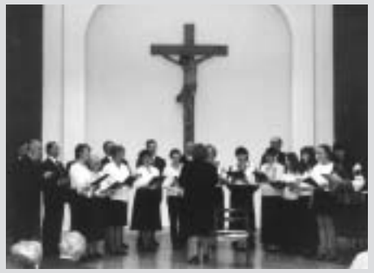

хор св. Володимира

фото: ред та О.Зайнуллін

на акції зустрілись чотири генерації...

На акції зустрілися чотири ґенерації тутешньої української еміґрації, віком від 5 до 80 років..., від представників поважного віку, які підтримують суспільне життя українців у Чехії довгими роками, до молодят, які тільки вирішатимуть питання свого національного „Я".

дар

(зліва) отець Маркіян та брат Давид (гр.-кат. церква св. Климентія, Прага)

коло дошки, призначеної першому нецензурованому виданні Кобзаря в Празі, Оплеталова вулиця

Шевченківський вечір в Остраві

У Болгарському клубі культури в Остраві відбувся святковий вечір, присвячений Т.Шевченку. Акцію, що відбулася 29 березня, організувала регіональна організація „Об'єднання українців та прихильників України". Урочистий вечір відкрив Василь Ваник, голова регіональної організації, який привітав присутніх і зачитав листа від Посла України в ЧР, пана Сергія Устича. Присутні гості мали змогу подивитися видання „Кобзаря" від 1922 року до сьогодення. Про життя й творчість Т.Шевченка розповіла Іванка Бжуськова, вірші зачитала учениця 5-го класу Луціє Цурусова. Музиканти Анета Бжувськова, з

фото: Дана Цурусова

урочистий вечір відкрив Василь Ваник

музичної школи в Остраві, та Ірина Ванчицька виконали українські пісні на роялі.

Українські культурні зустрічі в Остраві відбуваються вже десять років. Тутешні українці мають бажання зустрічатися, зберігати свою ідентичність, освітлювати історичні факти й події своєї нації. Було це так і в цьому році, коли українці відсвяткували 189 річчя з дня народження Т.Шевченка.

ник

Круглий стіл - дискусія

Чи немає в нас зацікавлення у справах чесько-українських відносин, чи охопило нас недовір'я до офіціальних установ? Консул України в ЧР п. Ігор Кушнір зустрівся 25 березня цього року у приміщенні мерії столиці Праги з українцями Чехії. Акція „Кругдий стіл" була призначена зокрема тзв. четвертій хвилі еміґрації, яка має проблеми із влаштуванням на роботу, страхуванням. На жаль, не вдалося зацікавити велику кількість людей, хоча було видруковано і роздано понад 400 запрошень, які повідомляли про акцію. Організатори сподіваються, що наступна зустріч зацікавить ширше коло українців Чехії.

пор

Подумай сьогодні та дій завтра!

Міжнародна організація для міграції (МОМ, англ. IOM) видрукувала інформаційну брошуру про вигоди й ризики влаштування на роботу в Чеській Республіці. У брошурі наводяться контактні адреси організацій, діючих в Україні та в Чеській Республіці.

Брошуру „Подумай сьогодні та дій завтра!" про влаштування на роботу в ЧР можна замовити й в офісі Української ініціативи в ЧР за телефоном: 222 254 476, або письмово: UIČR-Porohy, Mánesova 10, 120 00, Praha 2.

пор

ЧАУ

Чеська асоціація україністів (ЧАУ) та Слов'янська бібліотека при Національній

фото: О.Зайнуллін

д-р Богдан Зілинський та Мгр. Яна Шамалова

бібліотеці ЧР організували 20 березня наукову доповідь Мгр. Яни Шамалової на тему козаків в чеських службах у XVI-XVII століттях а 8 квітня зустріч із О. Андрійчуком - головним редактором часопису „Джерела", яких виходить у м.Луцьк. Акції відбулися у приміщенні Слов'янської бібліотеки у комплексі Клементинум.

ред

Панахида за Славу Стецько

УІЧР замовила Панахиду за Славу Стецько, яка відбулася 16 березня у греко-католицькому соборі св. Климентія.

Народний депутат Ярослава Стецько, лідер Конгресу українських націоналістів, депутат Верховної Ради України кількох скликань, почесна громадянка Львова померла 12 березня, на 83-му році життя..

Ярослава Стецько була найстаршим за віком народним депутатом України. Саме їй належала честь зачитувати текст присяги народного депутата на перших сесіях кількох скликань Верховної Ради України.

Народні депутати перервали засідання хвилиною мовчання, щоб ушанувати пам'ять Ярослави Стецько. Народилася 14 травня 1920 року у селі Романівка Теребовлянського району Тернопільської області. До 1939 року жила у Польщі. З 1938 року була членом ОУН.

дар

Українські вечори в Брно

Багато з Вас напевно знає про те, що на філософському факультеті Брненського університету ім. Масарика вивчається українська мова та література. Але не всі знають, що кожного року відбувається Український вечір. Студенти під керівництвом доцента Галини Миронової готують ряд різних комічних сценок, українських звичаїв, байок і українських народних пісень.

Нам допомагає студентська організація „Za kouzlem slovanské vzájemnosti" студентів філософського факультету та факультету соціальних наук, яка намагається різними

інсценізація роману Івана Нечуя-Левицького „Кайдашева сім?я"

бесідами, вернісажами та фільмами ознайомити громадян міста Брно з культурою східної Єврори.

Виставою цілий вечір лише починається: після того, як студенти покажуть своє знання духовної культури, захід продовжує. Гості знайомляться з українською гостинністю та куштують типові українські страви, як наприклад пироги, налисники та вареники. Все відбувається за спільного співу пісень...

Сподіваюся, що це коротке повідомлення зацікавило Вас хоча б трішечки, отож може зустрінемося на наступному Українському вечорі, який відбудеться у грудні на філософському факультеті Брненського університету!

Hana Bartošová
студентка україністики

Українська ініціатива в ЧР працює для Вас!

Вже незадовго будете мати можливість оглядати Пороги на сторінках інтернету

www.ukrajinci.cz

Mánesova 10, Praha 2, 120 00
тел/факс: 222 25 44 76

Рідна школа
Учіть своїх дітей говорити по-українськи!

Д-р Ілона Шатилова проводить заняття для найменших українців.
Абетка, віршики, пісні...
В офісі УІЧР, щочетверга.

Інформація за телефонами:
224 936 632
(Д-р Ілона Шатилова)

222 254 476
(офіс УІЧР)

Відомий український бандурист в Празі

Підготувала Мар'яна Буджерин

Під кінець лютого відвідав Прагу пан Володимир Луців, відомий український співак-бандурист. На жаль, українська громада не мала нагоди почути спів і гру бандуриста, оскільки до Чехії він приїхав приватно, відвідати друзів. Але Українська ініціатива хоче скористатися нагодою, аби коротко ознайомити читачів з життям цього славного українця.

Пан Луців народився на берегах Бистриці, в містечку Надвірна на Прикарпатті в родині місцевого підприємця-м'ясника. Війна застала Володимира ще в юному віці, і батьки, переживаючи за безпеку сина, відправили його до старшої сестри, котра мешкала біля Варшави зі своїм чоловіком, чехом за походженням. З Польщі Володимира було вивезено до Німеччини і там, в біженських таборах, доля звела його з власним батьком та деякими родичами-надвірнянами, які покинули Україну, відступаючи з німецькими військами на захід.

„Наскільки себе пам'ятаю, мені здається, я співав завжди," пише пан Луців у своїх мемуарах, мабуть, перебравши любов до музики і співу від своєї мами. Дитяче захоплення співом переросло у палку любов - Володимир брав активну участь в художній самодіяльності навіть в біженських тоборах Німеччини. Саме там його талант запримітив відомий кобзар, колишній учасник славної Київської капели бандуристів Григорій Назаренко, і запропонував хлопцеві навчитися грати на бандурі. Так народився новий кобзар.

Через декілька років по закінченні війни пан Луців скористався нагодою переїхати до Англії, де у вільний від тяжкої фізичної праці час продовжував вчитися співу. Настільки ж амбіційний, як і талановитий, Луців успішно вступає на навчання до одної з лондонських консерваторій, а згодом і до консерваторії св. Кекилії в Римі. Таким чином розпочалася професійна музична кар'єра співака; нерозлучний зі своєю бандурою, він гастролював з концертами в Італії, Англії, Німеччині, Бельгії, Швейцарії, Франції. Пан Луців доносив до українців і неукраїнців в цих землях звук української пісні, а основою його програми завжди були українські історичні пісні, козацькі думи.

Сьогодні по більш, ніж сорокарічній кар'єрі співака, режисера, постановника духовних концертів, організатора багатьох культурних проектів, пан Луців з дружиною проживає у Лондоні в оточенні своїх трьох доньок та внуків. Він і надалі приймає активну участь у культурному і громадському житті України та української діаспори. ✕

Екслібриси

Володимир Луців. Мюнхен, 1970 р.

Аудієнція в Святійшого Отця. Рим, 1991 р.

Запрошуємо на концерт Мар'яни Садовської

Надзвичайно талановиту, цікаву та неординарну українську співачку-акторку Мар'яну Садовську буде мати можливість незадовго побачити та почути українська громада в Чехії.

Ця молода мисткиня за порівняно короткий період своєї творчої діяльності зачарувала аудиторії не одної країни світу. Мар'яна гастролювала в Швеції, Англії, Бельгії, Німеччині та виступала на таких театральних фестивалях, як Сан-Паульський фестиваль (Бразилія), фестиваль Тоґо (Японія), Каїрський фестиваль (Єгипет), Сараєвський фестиваль (Боснія), Московський фестиваль (Росія). Починаючи з осені 1999 року, Мар'яна брала участь у кількох фестивалях Мистецької групи „Яра", які відбувалися в Нью-Йорку.

1998 року Польська Театральна Спілка нагородила її званням кращої акторики року.

Протягом останніх десяти років вона подорожувала селами України, збираючи народні пісні й ритуали. 1993 року організувала велику фольклорну експедицію по Україні, залучивши до неї групу митців, музикантів і дослідників з різних країн.

Мар'янине мистецтво потішить тих, хто небайдужий до відродження старовинних українських пісень і традицій.

Концерт відбудеться 15 травня 2003 р. о 17:30 год. у Джаз клубі „У старе пані" на вул. Міхалска 441/9.

Щиро запрошуємо!!!

Дорогі батьки! Хочете, щоб ваші діти вміли танцювати горпака?

Українська ініціатива в Чеській Республіці пропонує організувати дитячий гурток українського народного танцю. Організаційні збори відбудуться у вівторок 20 травня о 18:30 в канцелярії УГЧР за адресою вул. Манесова 10, Прага 2. З пропозиціями і запитаннями просимо звертатися до п. Мар'яни Буджерин за тел. 736-123-809.

Міністр закордонних справ України завітав із дводенним офіційним візитом до Чеської Республіки

Україні в ЧР

В днях від 23 по 24 квітня ц.р. завітав Міністр закордонних справ України Анатолій Зленко із офіційним візитом до Чеської Республіки.

В перший день свого офіційного візиту він виступив перед представниками чеських ділових кіл.

Поінформувавши чеських підприємців і промисловців про сучасний стан української економіки він, зокрема, відзначив ті позитивні тенденції в розвитку українського господарства, які уможливлюють широке залучення іноземних інвестицій, активний розвиток економічних контактів зі світом.

У своєму виступі А.Зленко окремо зупинився на аналізі українсько-чеського торговельно-економічного співробітництва, обсяги якого мають сталу тенденцію до зростання (13% у порівнянні з 2001 р.)

Разом з тим, Міністр закликав не обмежуватися на торгівлі, а активно опановувати такі форми двосторонньої взаємодії як інвестиційна діяльність, промислова кооперація, запровадження нових технологій.

А.Зленко також запросив чеську сторону до участі в експлуатації нафтопроводу 'Одеса-Броди', модернізації діючих українських АЕС та об'єктів теплоенергетики, взаємодії в банківській та машинобудівній сферах, використанні транзитного потенціалу двох країн.

Фото: архів Посольства України в ЧР

Анатолій Зленко та Вацлав Клаус

В другий день свого візиту відбулася зустріч Міністра закордонних справ України А.Зленка з Президентом Чеської Республіки Вацлавом Клаусом.
В ході бесіди сторони обговорили шляхи активізації політичного діалогу між двома державами на найвищому рівні. А.Зленко від імені Президента України Л.Кучми передав запрошення В.Клаусу відвідати Україну з офіційним візитом. Запрошення було з вдячністю прийняте.
Співрозмовниками було досягнуто домовленості, що наступна зустріч Президентів України та Чехії відбудеться під час неформального саміту глав держав Центральної та Східної Європи у м.Зальцбург (Австрійська Республіка) 22-23 травня ц.р.
А.Зленко та В.Клаус також обговорили питання правового забезпечення громадян України, які тимчасово працюють в Чехії. Президент ЧР погодився з необхідністю створення відповідної законодавчої бази, відзначивши роль, яку українці відіграють в економічному розвитку його країни.

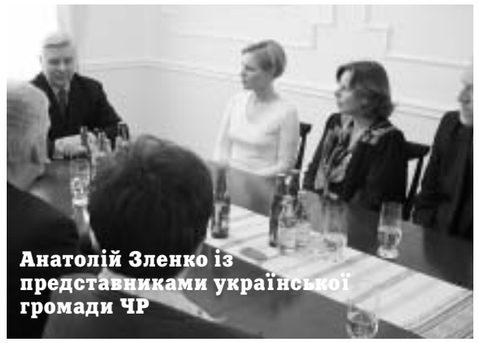

Анатолій Зленко із представниками української громади ЧР

Підкінець офіційного візиту Міністр закордонних справ України провів коротеньку зустріч із представниками українських громадських організацій ЧР, під час якої проінформував присутніх про досягнення української закордонної політики та про результати свого візиту ЧР.

Анатолій Зленко та Владімір Шпідла

24 квітня відбулася зустріч Анатолія Зленка з Прем`єр-міністром Чеської Республіки Владіміром Шпідлою. В центрі уваги співрозмовників був сучасний стан та перспективи торговельно-економічного співробітництва між двома країнами. В ході обговорення шляхів пожвавлення взаємодії в інвестиційній галузі А.Зленко і В.Шпідла погодилися щодо необхідності укладення найближчим часом міжурядової Угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій. Особливий інтерес Прем`єр-міністра ЧР викликала висловлена українським міністром пропозиція щодо залучення чеських компаній до реалізації проекту Одеса-Броди.
А.Зленко та В.Шпідла обговорили актуальні питання сучасного міжнародного життя, зупинившись, зокрема, на проблематиці розширення Європейського Союзу на Схід. При цьому, глава чеського уряду підтримав євроінтеграційні прагнення України.
Значну увагу в ході зустрічі було приділено так званій 'проблемі українських заробітчан'. В.Шпідла наголосив на необхідності створення нормальних умов праці для українських громадян в Чехії, які, за його словами, 'нерідко стають жертвами нечистих на руку посередників та роботодавців'.
Співрозмовники погодилися щодо необхідності якнайшвидшого віднайдення оптимальних і взаємоприйнятних шляхів виконання Ямбургських угод. Під час зустрічі Прем`єр-міністр Чехії В.Шпідла висловив готовність відвідати Україну з офіційним візитом.

24 квітня виголосив Міністр закордрнних справ України Анатолій Зленко на зустрічі із Чеською Асоціацією з питань зовнішньої політики виступ під назвою 'ЄВРОПЕЙСЬКА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ'. Зараз пропонуємо нашим читачам декілька цитат із даного виступу:

Европейський Союз

„Якщо ЄС не готовий відкрити Україні політичну перспективу, то це можна розцінити принаймні як чесну позицію: Брюссель не хоче давати фальшивих обіцянок. Але якщо ЄС бачить Україну частиною нової Европи, то йому, на мою думку, потрібно було б переглянути деякі моменти у ставленні до України. Чесні партнери не позбавляють один одного мети і мрії. Чесні партнери не втрачають надії і не ставлять хрест один на одному. Чесне партнерство - це танго, яке не можна танцювати на самоті. Тут потрібні двоє, навіть якщо один з них - це пострадянська країна зі складними реаліями, а другий - гігант світової політики і майже глобальний гравець.

В цьому сенсі ми вітаємо поширення Комунікації Єврокомісії щодо концепції 'Ширша Европа'. Ідея поширення на Україну чотирьох базових свобод - це те розумне зерно, з якого, сподіваюся, проросте принципово нова стратегія ЄС щодо України.

Ми покладаємо великі надії на вступ до ЄС наших сусідів, у тому числі Чехії. Йдеться не про те, щоб пролізти в ЄС з чорного входу чи в'їхати на чужих плечах. Йдеться про те, що зі вступом в ЄС східноевропейських країн, Україна стане більш близькою і зрозумілою для Євросоюзу в цілому."

„Европейський Союз скоро стане геополітичним оточенням України. А Україна - це геополітичне оточення Чехії, Польщі та інших країн-аспірантів. Тому закривати на неї очі і забувати про неї навіть після вступу в ЄС було б нелогічно.

Чи готові нинішні країни-аспіранти ставитися до України як до майбутньої мешканки єдиної Европи? Це покажуть наступні місяці, коли завершаться переговори щодо візового режиму з Україною. Мені здається, коли східні европейці вперше заявляли про свої амбіції стати членами ЄС, то одним з основних стимулів було прагнення ніколи знову не опинитися за залізною завісою. Те ж саме бажання рухає і моєю країною, коли вона просить пом'якшення умов пересування українців до країн ЄС. Ми не хочемо опинитися за шенгенською завісою. І ми сподіваємося на добру волю і розуміння наших сусідів, які ще десять років тому були у схожій ситуації. „

„Невже сенс нової Европи, про яку і українці, і чехи однаково мріяли дванадцять років тому, полягає в тому, щоб одні европейці отримали комфортні помешкання, а інші залишилися у ролі 'сусідів'? Якщо Туреччина в перспективі стане членом ЄС, то сусідами Євросоюзу будуть ряд арабських країн. До них термін 'сусід' справді пасуватиме. Він пасує до африканських країн Середземномор'я. Але відносити до цієї категорії такого европейського гіганта, як Україна, - хіба це не дискримінація? Хіба це не спроба поєднати під одним дахом протилежності? За яким критерієм? Невже за критерієм непотрібності новій Европі?"

„В чому мета нової Европи? Сподіваюся, не лише в тому, щоб забезпечити безбідне і стабільне існування обмеженому колу вибраних. Сподіваюся, що ЄС залишається носієм европейської ідеї, яка поєднує в собі демократію і силу, економічний успіх і соціальну справедливість. Якщо це так, то, знов таки, де той критерій, який може апріорі перекреслити мрію будь-якої европейської країни про входження в Европейський Союз?"

„Але у нас буде нова тактика. Серед іншого, вона полягає в тому, щоб не вимагати на кожному кроці політичної перспективи членства. Як сказав у Афінах Президент України, ми не форсуємо питання щодо членства. Причина не в тому, що ми цього не прагнемо. А в тому, що европейська 'втома від України' не повинна перерости в роздратування і категоричне моральне неприйняття України. Мені набагато більше б імпонувало, якби вона переросла в 'оптимізм щодо України' і 'европейський ренесанс України'."

Сполучені Штати

„Ця країна була і залишається ключовим політичним гравцем, який свого часу зробив вирішальний внесок у подолання 'холодної війни'. Гравцем, який підтримав українську незалежність в критичний для неї стартовий момент. Ми про це пам'ятаємо. На мою думку, перед Києвом і Вашингтоном існують два шляхи: шлях партнерства і шлях забуття. Перший варіант є найбільш оптимальним та природнім для обох країн. Натомість другий шлях однозначно програшний, знов таки - для обох сторін. „

Росія

„Що стосується іншого стратегічного партнера України - Росії, то у відносинах з ним ми виробили оптимальну політичну дистанцію. Достатньо близьку, щоб підтримувати партнерський діалог. І достатньо віддалену, щоб не боятися буди втягнутими на орбіту цього геополітичного гіганта. Ідея про єдиний економічний простір з Росією, яка виникла у лютому, знаходиться в цій золотій середині. Як і головування України в СНД, пріоритетом якого будуть економічні, а не політичні питання. Але я б не радив чекати продовження у вигляді інтеграції України в російсько-білоруський союз чи ЄврАзЕС. Такого продовження не буде."

пор

Анатолій Зленко та Петр Пітгарт

Міністр закордонних справ України зустрівся також з Головою Сенату Парламенту ЧР Петером Пітгартом.
У ході зустрічі співрозмовники обговорили процес просування України шляхом европейської та евроатлантичної інтеграції, зокрема, сучасний стан відносин України з НАТО, а також із сусідніми країнами, які невдовзі приєднаються до Европейського Союзу.
Значна увага під час переговорів була приділена законодавчому забезпеченню українсько-чеських відносин, зокрема у сфері спільної боротьби з нелегальною міграцією та закріпленню правового статусу громадян України, які тимчасово працюють в Чехії. У цьому контексті сторони домовилися щодо необхідності укладання найближчим часом відповідної двосторонньої міжурядової угоди з питань взаємного працевлаштування громадян двох країн.
А.Зленко і П.Пітгарт обговорили напрями співпраці між двома країнами в рамках Парламентської Асамблеї Ради Европи.
За словами Голови Сенату чеського парламенту, Україні і Чехії необхідно максимально активізувати двостороннє співробітництво в контексті майбутнього розширення ЄС, зокрема, входження до Євросоюзу Чехії.

Пам'яті Василя Земляка

Підготував В.Друзяка

„Земле! Ти народжуєш нас, неначе для того, щоб ми звіряли тобі своє горде серце. Ми нікуди не можемо подітися від тебе, як од власної долі. І хоч куди б заносили нас урагани часу, але як тільки вони вщухають і починають віднітися обрії, то ми знову прагнемо до тих місць, де вперше побачили тебе з колискової висі, наче повернуту горілись, потім з отих віконець маленьких, у чотири шибки - прагнемо на ті шпоришені подвір'я, де ми вперше ступили на тебе босоніж, звідали твоє тепло й зачули в жилах своїх твою незміряну силу...“ - так писав видатний український письменник, драматург, кіносценарист чеського походження, лауреат Державної премії України імені Т.Шевченка, присвоєної йому у 1978 р. (посмертно) за романи „Лебедина зграя“ та „Зелені млини“, Василь Земляк (Вацлав Вацек).

Навесні цього року йому виповнилося б 80 літ. Але доля розпорядилась по-іншому. У розквіті творчих сил, на лебединому злеті, 17 березня 1977 року він передчасно пішов із життя.

Народився Василь Сидорович 23 квітня 1923 року в селі Конюшівці на Вінниччині, в сім'ї селянина (чеха з Моравії), який дістався на Україну понад 100 років тому. Прізвище його Вацек (тобто малий Вацлав).

На шлях літературної творчості Василь Земляк ступив будучи ще молодою людиною, хоч мав за плечима сувору школу життєвих випробувань та антифашистського підпілля. Драматична напруга тих років не раз потім знайде відтворення у талановитих творах молодого прозаїка, таких як повість „Рідна сторона“, „Кам'яний Брід“, „Гнівний Стратіон“, „Підполковник Шиманський“ та інші.

Читаючи твори Василя Земляка дивуєшся, як вдало він віднаходить порівняння, метафори, алегорії... З якою пристрастю, любов'ю та винахідливістю він спостерігає за законами розвитку природи, то замисливо-мрійливої, то урочо гарної, привабливої, ошатної, чепурної - одним словом дивовижно чарівної, рідної і близької серцю людини, без якої ми не уявляємо свого життя... Дохідливо оспівує все просте і буденне, все що нас оточує, являючись складовою нашого повсякдення. Він знаходить для цього потрібні найтонші, найвлучніші вирази, барви, відтінки, що на довгий час залишаються у нашій пам'яті і назавжди зберігаються в серці.

У творчості Василя Земляка кожну миттєвість, кожне явище природи ми відкриваємо для себе знову і знову, спостерігаючи їх під таким кутом зору, ніби вперше в житті це бачимо і відчуваємо, милуючись оточуючими нас деревами, травами, квітами, краєвидами, струмками і річками, небом і сонцем... Спілкуємося і розуміємося з ними, немов з живими істотами. Це під силу тільки талановитій людині, яку навчило життя досконало, прискіпливо, спостерігати все довкола себе, болюче пропускати все через своє чутливе, незмірно вразливе серце. Людина, яка над усе любить життя в усіх його проявах і радіє кожному подиху, кожній миттєвості буття... Цьому не навчиш в школах, чи в університетах, з цим треба народитися. Його поетичну проникливу прозу можна порівняти, хіба що, з творчістю неповторного російського прозаїка і поета Івана Буніна, який говорив: „Як несумно в цьому незрозумілому світі, він все ж прегарний“. Або з такими митцями-самородками, як Джек Лондон, Вінцент Ван Гог, чи Роберт Бернс. Досвід підказує, що такі люди ціною свого здоров'я і фанатичної відданості своїй справі, досягають світових висот у своїй нелегкій, непростій діяльності.

Родом з Поділля, закоханий у Полісся, в красу української природи, в гарних, добрих, працелюбних та хлібосольних українців, де живицею і коханням пахтіють духмяні, тихі, задумливі вечори.

Василь Земляк сумлінно вивчав людей, їх психологію, цікавився життям та звичаями, щоб потім достовірно, влучно, з притаманним йому гумором, створити надзвичайно правдиві літературні образи своїх уявлень.

За сценаріями Земляка поставлені на Київській та Одеській кіностудіях художні фільми „Люди моєї долини“, „Новели Красного дому“, „Дочка Стратіона“, „Відвага“, „Вавілон-ХХ“.

Його твори доходять до самої глибини людської душі і заслужено перекладені на багато різних мов народів світу. У тому числі на чеську, польську, болгарську. Василь Земляк не любив пустослівного захвалювання, помпезності, возвеличення. Він був простою і скромною людиною. Таким він і зостається навічно в пам'яті майбутніх поколінь.

„Народе мій! Я готовий відповідати за тебе як твій громадянин, так само як ти відповідаєш перед світом за мене і за мільйони таких, як я. У цій обопільності ми єдині, хоч ти все, тоді як я без тебе ніхто...“

(В.Земляк)

×

Від редакції

*Українському письменнику Василю Земляку (*1923-†1977) цього року виповнилося б 80 років. Нині пропонуємо читачам роздуми Василя Земляка про чехів. Вони написані у 1968 р., тобто тоді, коли почалася окупація Чехо-Словаччини військами Варшавського договору. В той час партійні функціонери вимагали від письменника засудження чехо-словацької „контрреволюції“. На щастя, йому вдалося цього не зробити! Це характеризує його як людину і свідчить про те, що він добре розумів, що насправді відбувалося в Чехо-Словаччині. І хоча роздуми несуть відтінок доби, вони дають можливість відчути гордість письменника за народ, з якого походять його предки!*

Мудрість чехів

Чехи завжди відзначалися тверезістю розуму, розсудливістю і передбачливістю. У їхньому, так би мовити, характері від народження вважалося безглуздям, неподобством кидатися на крайність там, де це не продиктовано життям або смертю. Уся історія чехів, починаючи з найдавніших часів, свідчить про те, що вони вміли зберігати присутність духу в найнебезпечніших життєвих поворотах, які могли б виявитися фатальними, якщо не смертельними. Треба бути направду мудрим народом, щоб пройти крізь тисячоліття і вистояти проти багатьох імперій, починаючи з римської, і зберегти при цьому всю свою національну самобутність і неповторність.

Я кажу про це з тим більшою гордістю, бо знаю цей народ з дитячих років, бо виріс і жив серед чехів, знаю їхню мову, звичаї, культуру. То були моравські чехи, які понад сто років тому опинилися на Україні й живуть понині в чеському селі Миколаївка на Винничині (серед чехів це поселення більше знають як Голендри, за назвою залізничної станції). З цих чехів мій батько, мати в мене українка. Я люблю Україну, вважаю себе споконвічним українцем, але ніколи не забуваю про чехів, і коли приїзджаю в рідне село, то почуваюся майже правовірним чехом. До речі, я закінчив з відзнакою чеську семирічку, хоча до п'ятого класу (ми жили тоді в українському селі) по-чеськи не вмів розмовляти. Мене завжди захоплювало в чехах оте рідкісне й дивовижне уміння - берегти, охороняти своє. Думаю, що і в цьому також їхня мудрість, яка складалася по краплині, як складається янтар з крапель смоли. Мудрість не з'являється раптово, це процес тривалий і тяжкий. Мудрість накопичується віками.

Чехи одними з перших стали жертвою німецького фашизму. Почалося методичне, майже математично розраховане знищення народу, звільнення життєвого простору для „арійської раси“. Порятунок прийшов зі Сходу.

Корпус генерала Свободи перше бойове хрещення мав на Україні. Багато чехів з України були в ньому. Добре відомо, що було потім. Чехи й словаки опинилися в центрі світової історії поруч з росіянами, українцями, поляками, вони так пішли вперед, що інші народи ледве встигали за ними ... То хіба це не тверезість розуму? Хіба це не розсудливість, не передбачливість, не мудрість?

1968

Василь Земляк

Бібліографія:
ЗЕМЛЯК В. Мудрість чехів. - В кн: Заповіт любові : Збірник / Упор. Б.П. Комар. - Київ, 1983. - С.178-179.

Підготував Алексадр Дрбал (Прага)

ОКСАНА ОТТОМАНСЬКА

Із циклу „Химерні казки для дорослих“

ЦІНА СЛЬОЗИ

Сльози... їх можна побачити на очах в знак радості і в знак смутку. Сльози... Різні вони бувають. Але особливо бентежать душу сльози скорботи, сльози болю. Ви, часом, не бачили як плачуть коні, котрих везуть на бойню? Плачуть мовчки... І відслуживший пес мовчки „заголосить“. Мовчки плачуть і риби, витріщившись до несамовитості під лезами ножів. І злякане око птаха звологне. І та набридлива муха - і та плаче. Хіба? Еге ж. Плачуть усі. Хоча б у цьому природа справедлива. Наділила сльозами і „голоту“, і „сметанку“, і чотириногих і творців... Хто ж плаче щиріше?

Прага

ТЯГАР РОСІЙСЬКОГО ІМПЕРІАЛІЗМУ

Невід'ємною частиною російської національної ідеї, відколи можемо її прослідкувати в історіографії і літературі, завжди була імперська і великодержавницька ментальніть. Причиною цього було те, що Росія (а радше, Московщина) почала швидко розширяти свої володіння ще до того, як російська нація як така мала змогу розвинутись і самовизначитись. Лишень в 60-х роках минулого століття, за часів хрущовської „відлиги", почала формуватись ідентичність росіян, побазована на етноцентричних засадах. Російські народники і націоналісти почали розглядати російський імперіалізм - будь то за царизму, чи за комунізму - як тягар, який російська держава, а зокрема її лідери, насадили на власний народ, розчиняючи його культуру та історію чужою культурою та історією, перешкоджаючи розвиткові самобутності російського етносу.

Пошук власної національної ідентити серед росіян триває і досі. На цих сторінках пропонуємо читачеві статтю росіянки Емілії Ільїної, надруковану в „Літературній Україні" від 27-го вересня 1990 року, яка, власне, відображає деякі питання, що постають у зв'язку з таким переосмисленням.

Підготувала Мар'яна Буджерин

Емілія Ільїна
ЧИТАЮЧИ „ВЛЕСОВУ КНИГУ"
(перекладено з російської)

„Я не хотів би мати іншої історії,
крім тієї історії наших предків,
що є такою, якою нам дав її Бог."

А. Пушкін

„Історія, в певному сенсі,
є священною книгою народів."

М. Карамзін

Що ми знаємо про ранньохристиянський період східних слов'ян? Розкриймо будь-яку брошуру, статтю будь-якого автора-історика - дореволюційного, совєтського, або емігрантського, що пише в умовах духовної свободи Заходу, і - дивовижна одностайність: історія Росії скрізь і в усіх починається з 14 сторіччя. А раніше? Коли йдеться про те, що було раніше, то всі, як один, описують, розглядають історію України, Київську Русь.

Але Київська Русь „прописана" на території України, там жили й творили свою історію предки теперішніх українців. А де ж історія російського народу, наша історія до 14 сторіччя? Чим займалися наші предки, якими вони були? Хто нам скаже, якщо в нас немає власної історії до 14, сторіччя, якщо у нас немає вчасного історичного минулого?

Особливо, з наукового погляду, чудесна „Історія СССР". Починається вона з розповіді про державу Урарту на озері Ван. Урарту - держава стародавніх вірменів, але далі ніде в „Історії СССР" не знайдете й згадки про Вірменію, хібащо згадується її активність чи пасивність у революції 1917 року.

Така ж логіка панує і щодо фактів історії України і українського народу. Така ж логіка є не лише в „Історії СССР", але й у будь-якого російського історика також і в стосунку до Білорусії і білоруського народу. Згадали, де не можна цього обминути, про Велике Князівство Литовське - як сторінку російської історії, а далі мовчанка, ніби білоруський народ зник, подібно до скитів.

Ми, росіяни, всі більш чи менш добре знаємо історію Київської Русі. Але що було там далі? Як Київська Русь перетворилась на Запорізьку Січ? І як Запорізька Січ - цей своєрідний, єдиний і неповторний в історії людства державний утвір з демократичними законами, з високою освіченістю громадян, - як ця Запорізька Січ перетворилась на РУЇНУ - так українці називають той період історії своєї батьківщини, коли таку блискучу історію України було перетворено на „витоптаний пустир історії". За наказом Катерини Другої столицю Запорізької Січі на острові Хортиця генерал Текелій зрівняв із землею, переорав; останнього „президента" (Кошового отамана) Запорізької Січі Петра Калнишевського запроторено в Соловецький манастир, де він після двадцятилітнього ув'язнення осліп і помер; а всю вищу старшину (адміністрацію) Запорізької Січі заслано в Сибір. Так перестала існувати Запорізька Козацька Республіка. Цю сторінку історії українського народу російські історики чомусь іґнорують.

Як поводяться російські історики з історичним матеріалом? Не можемо нічого сказати про творчість тих істориків, що були попередниками Карамзіна. Але ось перед нами Карамзінова „История Государства Российского". Під заголовком „Древние сведения о России" Карамзін пише про таврів, кіммерійців, гіпербореїв, про Ольвію, Пантікапею, Фанаґорію, про скитів, ґотів, сарматів, аланів, венедів; про латиські народи (мов би передбачив СССР!). Немає тільки Урарту і озера Ван.

Але, вибачте, що ж тут відноситься до історії Росії хоча б територіально? Чи, може, наші (росіян) предки висували форпости за тисячу кілометрів на південь для зв'язку з сарматами? Карамзін посунув історію Росії на південь, заніс у нашу (російську) історію, так би мовити, чужий елемент. Злегка торкається він і властиво нашої, російської історії часів сарматів: „...Так звані слов'яни, які після Різдва Христового заснували Новгород...". А далі йде історія Києва і Київської Русі. Чим керувався великий історик, творячи свою „священну книгу"? Переконано писав неправду, або ж, бажаючи догодити імператорові, вихваляв діла царів „дому Романових", як нібито „Рюриковичів". Але Романови були Рюриковичами, як то кажуть - „через дорогу навприсядки"; Анастасія Романова одружилася із Іваном Грозним - оце і вся спорідненість, „нашому тинові двоюрідна ліска".

Історики забувають, що слова „Русь", „руський" у часи Київської Руси відносилися природно до території навколо Києва, а це історія України, а не Росії. І щойно кілька століть пізніше, коли на території Київської Руси вже забули те слово „Русь", воно „ожило" в Московському царстві. Історикам не можна не знати того, історики працюють на історичному матеріалі. Знають, але „забувають".

Французи не претендують на території і середньовічну культуру Баварії, бож баварці колись називались франками. Таке ж саме сталося і з Нормандією - де нормани, а де Нормандія. Але там усе ясно, ніяких претензій, ніяких непорозумінь немає. А що пишуть про нашу, російську ранньохристиянську історію європейські історики? Візьмімо солідне видання „Історію людства", працю багатьох німецьких об'єктивних істориків, видану в Санкт-Петербурзі на початку 20-го століття. Брехливі або фальсифіковані тлумачення, стереотипні великодержавницькі штампи, що якось виникли чи їх створено істориками імперської Росії, а відтак - засвоєні істориками, що написали „Історію людства" застосовуються постійно. Ось приклад:

„Включення Росії в балтійську торгівлю було особливо важливою і знаменною подією. Вона відноситься до початку 12 століття. Щоправда, ще в часи Генріха Другого і Салійців райнські й верхньонімецькі купці вели торгівлю з Києвом, великим центром Південної Росії. В Києві концентрувалась російська торгівля з припонтійськими державами і Грецькою імперією".

В Києві 12 століття концентрувалась „російська торгівля". І це пишуть історики! Плутають двоє різних слів: „руський" і „російський". Останнє слово, як термін, що означає нашу (росіян) національну приналежність, виникло не так давно. Ще за царя Олексія „Тішайшого" не було „росіян", а були московіти (москалі), рязанці, новгородці. Слово „руський" не ідентичне з сучасним російським словом „русский" у значенні самоназви росіян. Слово „руський" походить із старої, вже мертвої церковнослов'янської мови і належить Київській Русі, Слово ж „русский" - із сучасної російської мови, і його значення всім зрозуміле.

Німецьким історикам такі помилки можна вибачити, але коли такі письмові „помилки" зустрічаються в сучасних російських істориків знайте: цей історик або невіглас, тобто не історик, або так званий великодержавник, що також несумісне з наукою. Наука - умоглядна істина (В. Даль), наука несумісна з політиканством, до якого прямо й безпосередньо належить великодержавництво.

Часто росіяни, і найчастіше - не до речі, повторюють фразу Олега: „Матір'ю всіх руських городів хай буде Київ". Можна з певністю сказати, що Олег не знав ніяких інших „руських" городів, крім Києва, Вишгорода, Чернігова та Новгород-Сіверська. Новгород Великий не був „руський", це був город новгородців.

На тій же сторінці „Історії людства" німецький історик говорить про Україну; „Жоден народ не створив такої поетичної творчости, як український"... Он як! Виходить, на території „Росії" жили все таки колись українці і створили свій чудовий героїчний епос, свої поетичні думи? Справді, все воно було саме так, усі жили на своїх місцях і не звертали уваги на майбутні інтерпретації істориків. „Русскі" (росіяни-москалі) жили на території Вятської, Тверської, Орловської і інших російських губерній, українці - на своїй землі, і всі щось творили, українці - свої думи, росіяни - казки і біліни. Тільки чомусь російським історикам більше цікава історія українського народу, і вони „приносять" ці чужі сторінки в історію російського народу, іґноруючи при цьому рідну історію (маю на увазі історичні події до 14 сторіччя).

В книжці Дітвидаву про староруську зброю говориться про Суздальські літописи. Очевидно, також і на інших російських територіях писались літописи, але про це російська історія промовчує. Одночасно з існуванням Київської Руси існували також громадські об'єднання наших (російських) предків, крім Пскова і Новгорода; але й про Псков і Новгород також мало говориться в російській історії, нашим історикам блиск Київської Руси затінив світ! Рід бояр Романових досліджують з 13 сторіччя - значить є щось із документів. Це й повинно бути в основі російської історії, а не „Повість временних літ".

Немає того блиску, що в Київській Русі? Але це наше. Покищо не чути про пожежі в російських бібліотеках, „історики" в цивільному ще не добрались (або добрались, але без крику й вогню?) до Суздальских, Тверських, Вятських та інших літописів, ще не спалили їх, як Бібліотеку Україністики в Києві. Правда, скрізь, по всіх уцілілих церквах і манастирях містяться тепер товарні склади або стайні. Якщо десь були манастирські архіви, їх за 70 років „проґресивної" совєтської влади давно з'їли гнилизна й щури.

Наша російська земля така широка і багата („порядку лише в ній нема"), що є підстави сподіватися, що дещо десь збереглось, буде зібране і ляже в основу „Історії Російського Народу", в „Історію російського Права", в „Історію Російської Держави" - без чужих „приєднань", якими б яскравими вони, ці запозичення з історії народу-сусіди, не були. Наші діти зі своєї рідної історії мають вивчати в школах те, що відбувалось, століття за століттям, на нашій історичній території, те, що творили наші предки.

Академік Д.С.Ліхачов пише: „Національне безконечно багате. Тут суперечки немає. Та ще в такого багатомільйонового народу, як російський. Навіть якщо взяти російське багатство тільки в одній ділянці - в літературі, і навіть беручи тільки сучасну літературу, то який же ще народ має таке багатство?".

Але ні, нам (росіянам) ще мало. Ми ще перехоплюємо багатство наших „молодших братів". Фінську „Калевалу" ми не зарахували до „давньорусскої" літератури, і Грузинського „Витязя у тигровій шкурі" - також, а от українське „Слово о полку Ігоревім" - це „наше!" „Слово" написане старовинною мертвою мовою. „Коні ржат за Сулою, звенит слава в Києві, труби трубят в Новгороді (Сіверському, 100 км від Києва), стоят стада в Путивлі". Путивль - це Сумська область, Новгород Сіверський - Чернігівська, Київ - столиця України, Сула - річка в Україні, ліва притока Дніпра... Що ж тут російське („древнерусское")? Можливо, „древнерусский" письменник бував у відрядженні в Київській Русі, написав „Слово о полку Ігоревім" і залишив там на пам'ять?

Д.С.Ліхачов знає про існування України й українського народу. Хотілось би від нього почути, чому „Слово о полку Ігоревім" твір „древньорусской" літератури, а не давньоукраїнської. Але в нас навіть такого поняття-терміну, як „давньоукраїнська література" не існує. Все „русское"!

Д.С.Ліхачов пише („Заметки о России", вид. Советская Россия, 1984): „Ми не знаємо про себе найпростіших речей. І не думаємо про ці прості речі". Можливо, це є відповідь на питання, чи задумуються російські вчені над російською історією: а що ж було в нас до 14 століття? Архітектура була - церкви й ▶

живопис були - є ікони, фрески. А література, літописи? А життя народу? Де наша історія до 14 століття? Невже ж і далі нам рахувати існування нашого народу з Урарту на озері Ван, потім - Київська Русь, потім - Велике Князівство Литовське, і тільки тоді - Московське царство? Якщо у нас до 14 ст. не було ані історії, ані літератури - то не так страшно, ми ж бо за 17, 18, 19 століття стільки всього придбали, так розбагатіли на історію, літературу! Навіщо ж присвоювати чуже? Олег, Ігор, Ольга, Володимир, Ярослав Мудрий, Мономах, „Повість временних літ", Нестор, Київська Русь, Київ - усе це належить Україні. Добровільно відмовитись від цих скарбів, пограбованих нашою розбійницькою російською силою - наш борг. Доктор Д.С.Ліхачов у своїх „Поучениях" пише: „Приємно робити подарунки". А повертати господареві його власність, кимось раніше від нього відібрану, мусить бути ще приємніше. Ми, росіяни, російська імперська сила, приєднали Україну, і ось уже четверте століття цупко тримаємося за неї, випомповуючи з неї всі національні цінності українського народу. Розграбували українську історію, витоптали, перетворили її в пустелю. Та одночасно опустошили й свою власну історію.

Прославлений у Європі середньовічний Київ до 19 століття перетворився на глуху провінцію, заріс травою. Мандрівник часів середньовіччя монах Алепський писав, що в тогочасній Україні навіть жінки були письменні. А в 19 сторіччі населення України було доведене до суцільної неписьменности, бо до цього прагнула російська імперська сила; і Петро „Великий", і Олександр „Освободитель" видавали укази, що забороняли українську мову. А коли б не сталося так зване „воссоєдінєніє", тобто - приєднання України до Росії, то Гоголь писав би рідною мовою, і хто знає, до яких вершин злетів би його геній. Гоголь так рано і так траґічно закінчив життя, можливо - саме тому, що усвідомив: він своїм генієм служить культурі держави, що поневолила український народ, зруйнувала культуру українського народу. Писав же він Максимовичеві: „Він не їхній, він наш, Київ". І хто знає, якби Київ був столицею власної держави, можливо і Ганна Горенко (справжнє ім'я й прізвище Анни Ахматової) творила б у себе вдома, на землі батьків, і Україна мала б (ще) одну велику Українку.

«ЛІТЕРАТУРНА УКРАЇНА» 27 вересня 1990 р.

1987 рік.
скор.

День, якого не було?..
Переяславська рада 1654 р. в міфах та реаліях

II. НЕПОРОЗУМІННЯ ТА КУРЙОЗИ 8/18 СІЧНЯ 1654 РОКУ

Продовження. Початок читайте в №1

Скликаний за наказом царя Олексія Михайловича 1 жовтня 1653 р. Земський собор ухвалив рішення про прийняття гетьмана Богдана Хмельницького та всього Війська Запорозького під „високу царську руку" й оголошення війни Польщі. Офіційна нота з цього приводу королю Яну Казимиру була відправлена лише 31 грудня. Повноважне посольство в Україну вирядили вже 9 жовтня, навіть не підготувавши необхідних інструкцій та не вручивши вірчих грамот боярину Василю Бутурліну. Усе це було відправлено вже навздогін посольству. Продемонстрований поспіх, варто зауважити, загалом доволі незвичний для Московії XVII ст., вочевидь, можна пояснити великим бажанням залагодити справу з українським гетьманом раніше, аніж дійде до офіційного оголошення війни Польщі. Проте далеко не завжди бажання збігаються з дійсним станом речей...

Доволі дивні й абсолютно непередбачувані затримки почалися ще на землях, підвладних цареві. Справа тут полягала не лише в традиційних і позачасових московських бідах - бездоріжжі та розхлябаності. Так, уже на кордоні з Україною Бутурліна наздогнала звістка про те, що царський прапор і текст промови, яку він мав виголосити перед гетьманом і старшиною, йому вже відправили. Однак... у дорозі вони зазнали непоправних пошкоджень і цар був вимушений віддати наказ про виготовлення нових. Досить неприємна прикрість сталася і з булавою, відправленою Олексієм Михайловичем Хмельницькому. З неї зникло декілька коштовних камінців! Відновлювати царський клейнод послу довелось негайно і, причому, з власної кишені (щоправда, після повернення до Москви Бутурліну було відшкодовано ці збитки). Під вечір 31 грудня повноважне посольство царя прибуло до Переяслава, де його зустрів місцевий полковник Павло Тетеря.

Чому Хмельницький не поспішав до Переяслава?

По прибутті до Переяслава боярину Бутурліну довелося чекати початку переговорів з гетьманом Хмельницьким ще цілий тиждень. Причина була досить поважна. Повернувшись після Жванецької кампанії, Богдан нарешті отримав можливість із належними християнськими почестями провести в останню путь тіло старшого сина Тимоша, котрий загинув на молдавській землі ще кілька місяців тому. Після ж траурних церемоній у Чигирині гетьман ще на деякий час затримався на дніпровському перевозі поблизу Домонтова - річка вкрилася кригою, але недостатньо міцною, аби втримати карету гетьмана.

До Переяслава Хмельницький прибув лише пізно ввечері 6 січня. Наступного дня до міста приїхали генеральний писар Іван Виговський та інші старшини. Лише увечері 7 січня і відбулася перша неформальна зустріч Хмельницького, котрого супроводжували Виговський і Тетеря, з боярином Бутурліним, на якій було узгоджено процедуру проголошення переходу України під протекцію царя. Боярин запропонував провести процедуру передачі гетьману царської грамоти у дворі тієї садиби, де він зупинився на постій. Вже в соборній церкві міста політичний акт прийняття України під царську зверхність мав би отримати закріплення присягою, а по її завершенні Хмельницького буде пожалувано булавою та прапором.

Гетьман проти такого сценарію розвитку подій не мав жодних заперечень. Єдине, що Хмельницький до нього додав, так це пропозицію про скликання вранці наступного дня старшинської ради, на якій він волів би ознайомити полковників зі своїм наміром „учинитися під високою царською рукою". Решта пунктів програми - вручення грамоти царя, приведення старшини до присяги та передача царських інсигнацій - мали залишитися в силі.

Скільки козацьких рад відбулось у Переяславі 8 січня 1654 року? І яку з них святкувати?

За таким сценарієм і розпочався ранок 8 січня 1654 р. Щоправда, на старшинській раді, що відбулася рано-вранці у Хмельницького несподівано виникла ідея щодо скликання ще однієї ради - Генеральної, яка мала відбутися вже... по полудню. Зрозуміло, що процедура скликання подібного роду зібрання вимагала набагато більше часу для його підготовки. Адже після виснажливої

осінньої кампанії 1653 р. козацьке військо було розпущене гетьманом по домівкам і перебувало за сотні верств від Переяслава. У місті та його околицях були лише місцеві козаки та запрошені Хмельницьким на раду козацькі старшини.

Але питання постають не лише щодо рівня представництва майбутньої ради, а й, власне, самої доцільності її скликання. Адже востаннє гетьман збирав Генеральну раду аж у 1651 р.! Після цього, остаточно пересвідчившись у її громіздкості та неефективності, він радився лише з членами більш мобільної старшинської ради. Кому із старшин спала на думку ідея скликання, начебто Генеральної, ради - невідомо. Вочевидь, гетьманський уряд прагнув відбити бажання поляків продовжувати „воювати" Військо Запорозьке, яке відтепер мало сильного союзника, а також продемонструвати всій Україні та її сусідам факт міжнародного визнання розриву козацтва з Яном Казиміром.

О другій годині дня за наказом старшини почали бити в барабани, закликаючи на раду. Переяславська рада, ставши культовим сюжетом радянської історичної науки, настільки міцно увійшла в офіційну радянську ідеологію, стару шкільну освітню літературу, красне письменство, живопис, кінематограф і т.д., і т.п., що, здається, немає й потреби про неї говорити - і так все зрозуміло. Але виявляється, що не все...

Насамперед, оцінюючи історичну достовірність більш чи менш відомих картин, присвячених переяславським сюжетам 1654 р., варто пам'ятати відому настанову Козьми Пруткова щодо того, чи можна довіряти напису на клітці слона, якщо там сидить якась інша істота... Так і тут, відомі монументальні образи загального торжества українського народу, звернутого до Хмельницького та Бутурліна, не відповідають дійсності вже хоча б тому, що на Генеральній раді царський боярин не був присутнім, бо залишався на заїжджому дворі.

Так само не можна вірити й твердженню відомого козацького літописця Самійла Величка, що на раді гетьман зачитував статті договору з царем. Цей сюжет пізніше увійшов у праці не менш відомого історика Миколи Костомарова і витворив цілу історіографічну традицію. Богдан не міг цього зробити вже хоча б тому, що до цього часу не лише не було укладено українсько-російського договору, але й навіть не розпочато переговорів щодо його змісту. Єдине, що на раді справді відбулося, так це формальне проголошення доцільності укладення союзу саме з московським царем, а не якимись іншими володарями.

Не вписуються в ідеальну картину загальнонародного „ликования" і події, що сталися згодом, у соборній церкві Переяслава, куди гетьман і посол прибули після того, як Бутурлін по завершенню Генеральної ради, також на заїжджому дворі, передав Богдану царську грамоту. А коли українське та російське духовенство, що прибуло разом із Бутурліним в Україну, було готове розпочати урочисте богослужіння, виявилося, що напередодні сторони... забули домовитися про саму процедуру скріплення угоди присягою. Хмельницький і старшина, опираючись на знання практики укладення міждержавних угод і навіть практики приведення шляхти Речі Посполитої до „послушенства" королю, де монарх і піддані кожен зі свого боку давали обітницю не порушувати взятих зобов'язань, були переконані в тому, що слідом за виголошенням українською стороною тексту присяги аналогічне мала зробити й російська сторона. Але вихований в зовсім іншій політичній культурі, Бутурлін заявив, що в Московській державі ніколи такого й не було, щоб цар присягав перед своїми підданими.

Собор був не найліпшим місцем для проведення дискусій з цього приводу, і Хмельницький, залишивши там царську делегацію, разом із вищою старшиною пішов до будинку полковника Тетері, щоб скликати там уже третю (!) за день козацьку раду, цього разу старшинську. Як занотував до свого офіційного звіту Бутурлін, гетьман і полковники про те, як чинити далі, радилися „многое время", а посольство нервово очікувало в соборі. Нарешті зі старшинської ради до нього прибули посланці гетьмана - полковники Павло Тетеря та Григорій Лесницький, котрі повторили вимогу щодо складення Бутурліним присяги царю. Й оскільки посол заявив, що зробити цього не може, адже ніде такого немає, щоб монарх присягав своїм підданим, тут же в стінах собору таки виникла коротка політологічна дискусія. Тетеря і Лесницький, шляхтичі за походженням, вказали на практику польських королів. Однак, на думку царського посла, такий приклад не був переконливим, оскільки польські королі, по-перше - є „невірними", по-друге - „не самодержцями", а по-третє - „на чому присягнуть, все рівно того не дотримають".

Не можна стверджувати, що висловлені аргументи повністю задовольнили українську сторону. Але, безумовно, переконали її в тому, що ситуація, яка наразі склалася, загрожувала вилитися в дипломатичний конфуз. Справа укладення союзу з царем, над реалізацією якої Хмельницький тривалий час працював, про яку вже було оголошено на раді як доконану, могла розладнатися. Зрозуміло, що такий розвиток подій не влаштовував ані Чигирин, ані Москву; уряд Олексія Михайловича вже встиг оголосити війну Польщі. Вихід із скрутної ситуації було знайдено в тому, що гетьман і старшина таки погодилися скласти присягу цареві. А боярин Бутурлін, зі свого боку, вочевидь покладаючись на слово Олексія Михайловича, завірив їх у тому, що цар невідмінно підтвердить усі ті права й вольності Війська Запорозького.

Вечір важкого дня...

Цими обіцянками і довелося задовольнитися Хмельницькому та його дорадникам. А скільки в них було щирої правди, а скільки лукавства, міг показати лише час. Поки що ж лише добігав кінця короткий зимовий день 8 січня 1654 р. Отож, розмова союзників після повернення із собору та вручення гетьману царського прапора, булави та символічного одягу - ферезеї, була нетривалою. Надто багато емоцій було витрачено за цей важкий день, а попереду проглядалися не менш важкі переговори щодо наповнення обіцянок, даних царським боярином, реальним змістом й їхньої реалізації на практиці.

Попереду було й творення Переяславського міфу про історичну закономірність і всенародне волевиявлення, про безконфліктність узгодження позицій сторін і про беззастережну та безумовну відданість Богдана курсу на „возз'єднання України та Росії". Щоправда, це вже зробили надто запопадливі нащадки. Тепер же, як справедливо підмітив Михайло Грушевський, ані Хмельницький, ані його соратники не відчули тієї доленосної значимості моменту, що її згодом вигадають історики. Цього дня гетьману нарешті вдалося долучити до війни з Польщею сильного союзника. І в цьому він вбачав значний успіх. Переговори щодо характеру цього союзу мали розпочатися вже завтра, 9 січня 1654 р.

День

Західна Україна може стати заручником нелегальної міграції з Азії в Європу

Дев'ятий вал

Ускладнення міжнародної обстановки принесло Україні одну з найболючіших проблем - нелегальну міграцію. Через „прозорі" східні кордони сюди порівняно легко проникають сотні тисяч вихідців з Південно-Східної Азії, які прагнуть потрапити до західноєвропейських країн. Однак чималу їх частку затримують на західних кордонах українські прикордонники або органи прикордонної поліції суміжних країн. Таким чином гості з теплих країн затримуються на певний час в Україні. Їхній долі важко позаздрити. Однак в Україні вони становлять одну із реальних загроз.

Текст: Олекса ЛІВІНСЬКИЙ
Фото: Піет ден БЛАНКЕН

У найзахіднішій області - Закарпатті - ця проблема відчувається найгостріше. Так, у 1998 році тут було затримано 3 тисячі вихідців з Азії, у 1999 - майже 8 тисяч, у 2000 - майже 4 тисячі, у 2001 - майже 2,5 тисячі, у 2002 році - 1260 осіб. Такої кількості немає в жодному іншому регіоні України. Для прикладу, 1999 року прикордонниками всієї країни було затримано близько п'ятнадцяти тисяч нелегалів, і половина з них - саме на Закарпатті. Десятки і сотні афганців, пакистанців, індусів, китайців, іракців, іранців, бенгальців, шріланкійців, в'єтнамців, у меншій кількості - нелегальні гості з Ліберії, Сомалі, Лаосу, Ефіопії, Еритреї, Сьєрра-Леоне, навіть Перу „попадаються" щодня. Не бракує також вихідців з „гарячих точок" колишнього Радянського Союзу - Вірменії, Туркменистану, Чечні... На Закарпатті якось було затримано колишнього генерала держбезпеки Афганістану. Під час господарювання в цій країні талібів серед нелегалів траплялись колишні міністри, вчителі, лікарі, ерудовані жінки, яких у випадку депортації на батьківщину чекали тортури і смерть. Хоча деякі прикордонники схильні вважати, що серед них є вчорашні бойовики, наркоторговці, сутенери, повії, інші причетні до злочинного світу люди. Інакше звідки ще вони можуть взяти величезні суми, необхідні для нелегального виїзду в Європу?

Нелегальна міграція посідає третє місце після контрабанди зброї і наркотиків. Чисельність нелегалів в Україні, за оцінками фахівців Міжнародної організації міграції, перевищує загальноєвропейські норми в 25 разів.

Про цю проблему заговорили 1993 року, коли кількість затриманих на кордоні азіатів перевищила 17 тисяч. Закарпатський напрям завжди користувався особливою популярністю у порушників кордону, оскільки ця область межує одразу з чотирма центральноєвропейськими країнами. Велика ділянка кордону тут проходить в горах, і охорона його „зеленого" відрізку дуже складна.

Від Пенджабу до Закарпаття

Доставка нелегала на Захід для кожного коштує від 3 до 5 тисяч доларів. Десь в Азії група з кількох десятків осіб через „організатора" оформляє візи в Україну або Росію. Виготовлення фальшивого паспорта коштує близько 1000 доларів, підробленої візи - 500 доларів, послуги провідника з усім необхідним екіпіруванням (надувні човни, ліхтарики, транспортування до кордону) - 1-5 тисяч, живлення й нічліг - 100 доларів. Чимало нелегалів потрапляють в Україну через „прозорий" кордон з Росії. Часто вони в Україні мають і легальний статус: є студентами, туристами, членами культурних делегацій...

Суворо законспірований транспорт і квартири, де тимчасово вони мешкають. Їдуть навіть вантажними потягами. Якщо автомобілями - кожен пост обходять пішки або об'їжджають другорядними дорогами. Жителі прикордонних районів за переховування отримують в середньому по 5 доларів за добу з кожного. У законспірованих місцях поблизу кордону нелегали очікують слушного моменту для переходу. Ці помешкання вражають своїм станом: бруд, нечистоти, сморід, воші, пацюки... У кімнатці на кілька квадратних метрів може міститися й двадцять осіб. Нерідко провідники просто обманюють азіатів: кажуть, що за тим лісом Угорщина, встановлюють копії прикордонних стовпів, і зникають. Наївні нелегали без грошей і документів блукають лісом, доки не з'ясують, що вони і далі в Україні. У деяких прикордонних селах населення налякане „провідницькою мафією": протидія їй чи співпраця з правоохоронцями жорстоко карається.

Як правило, азіати не мають при собі або мають недійсні документи. А з безправними особами провідники часто поводяться дуже жорстоко. Час від часу в пресі повідомляється, що за підозрою у сприянні нелегальній міграції затримували то офіцера-прикордонника, то убозівця чи навіть співробітника СБУ. За інформацією контррозвідки Служби безпеки, на Закарпатті діє близько десятка організованих груп, які займаються переправкою нелегалів.

Ускладнює проблему й недостатня технічна оснащеність кордонів. Скажімо, тут немає спеціальних теплових датчиків ціною по 15-20 тисяч доларів, які фіксують переміщення всіх живих істот на території до 5-8 кілометрів. Але у 2002 році матеріально-технічна база Прикордонних військ покращилася - закуплено біля 600 радіостанцій, декілька десятків одиниць автотранспорту і літак для патрулювання акваторій Азовського та Чорного морів, виставили близько сотні додаткових підрозділів. Щільність охорони кордону зросла втричі.

Десятий раз у ізоляторі

Не кожен перехід кордону є успішним, і нелегали опиняються в руках правоохоронців. Інколи їх затримують ще на підступі до кордону співробітники міліції або спеціальні наряди прикордонників. Донедавна їх під конвоєм відправляли в Мукачево, де розміщується обласний прикордонний загін, для з'ясування особи. Тримали нелегальних гостей в „ізоляторі тимчасового утримання" в центрі міста. Це був намет місткістю 30 осіб прямо на території прикордонного загону. Перебували вони тут до 10 діб. Правда, у найважчі часи тут менше 100 осіб не бувало, а для з'ясування обставин за згодою прокурора декого у наметі утримували і півроку. Спочатку тут проживали разом і жінки, і чоловіки, і діти, і люди похилого віку, для затриманих азіатів не було навіть окремого туалету, спільною з військовиками була і кухня. Доставка азіатів з місця затримання до Мукачева нерідко здійснювалася громадським транспортом. Така ситуація викликала неабияке занепокоєння у епідеміологів. Ніхто не давав гарантії за здоров'я нелегалів, адже вряд чи вони мали всі необхідні щеплення. Носії невластивих для Європи хвороб могли заразити прикордонників у будь-яку мить. Якось в ізоляторі виявили хворого на малярію. У насиченому комарами Закарпатті це могло вмить спровокувати спалах забутої пошесті. В ізоляторі мукачівського загону задуха зі специфічним запахом забивала подих. Лише з травня 1999 року почав функціонувати окремий для нелегалів санвузол, встановлений за рахунок благочинної організації „Адра". Перед цим у гуртожитку поблизу залізничного вокзалу влаштували ізолятор для жінок і дітей. Тим не менше жінки наважувались у таких умовах навіть народжувати. Прикордонники не можуть забути, як посеред зими знайшли ледь живою породіллю з мертвою дитиною, бо її земляки неподалік кордону викинули просто з машини - певно, заважала...

Після завершення всіх необхідних дізнавальних заходів перед прикордонниками виникало нове, не менш складне завдання - депортація нелегалів за межі України. Якщо у затриманого були гроші на залізничний квиток, то прикордонники супроводжували нелегала безпосередньо до вагона. Звісно, нелегали на наступній станції залишали потяг. Інакше прикордонники не затримували б тих самих осіб знову через кілька днів. Якщо фінанси нелегалів не дозволяли вислати їх за їхній же рахунок, то прикордонники просто вивозили невеликими групами мігрантів на електричці за межі зони відповідальності загону. Іноді супроводжували депортованих ненабагато далі, наприклад, за межі чи Тернопільської чи Хмельницької областей. Тут їх формально передавали в руки міліції, зрідка - представнику консульських служб, або просто залишали на залізничному пероні. Тому в ізоляторі тимчасового утримання деяких нелегалів знали вже в обличчя, оскільки „попадались" вони по три, п'ять, вісім разів.

Нелегалів затримують... собі у збиток

Затриманих мігрантів потрібно годувати, доглядати і лікувати. За це, знову ж таки, відповідають прикордонники, які й без того мають проблеми з харчуванням. Раніше вартість витрат на одного нелегала складала біля 6 гривень на день, нині - біля 8 гривень (1,5 євро), хоча мінімальна потреба на це - понад 50 гривень (10 євро). До цього ще слід додати витрати на перевезення, лікування тощо. Утримання ізолятора на рік, за найскромнішими підрахунками, обходилось прикордонним військам у 100 тисяч гривень. У 1997-99 роках тотальна криза неплатежів на армії позначалась особливо гостро. Офіцерам та солдатам затримували зарплати на п'ять-шість місяців, більшість закарпатських прикордонних застав у 1998 році кілька разів заливала Тиса та навколишні річки, знищуючи їм припаси їжі. Через борг їм відключали телефон. Парк автомобілів для проїзду в горах та бездоріжжю не поповнювався ще з радянських часів, пальне виділялось в обсязі 10 відсотків від мінімальної потреби. А організована нелегальна міграція вже тоді була оснащена ще небаченими в Україні мобільними і супутниковими телефонами, приладами нічного стеження, маскувальними халатами і новими автомобілями. За тоді діючим Кримінальним Кодексом тих, хто сприяв нелегальній міграції, практично неможливо було притягти до відповідальності - не було відповідної статті. Її впровадили лише наприкінці 1999 року. У 2001 році лише слідчим відділом закарпатського УСБУ було порушено 62 кримінальні справи щодо 91 організатора нелегальної міграції. Проте за цими справами практично нікого реально не садили. На лаві підсудних опинялися не „боси", а лише виконавці - перевізники „живого товару".

Крім того, практично щодоби прикордонники стикаються з мовним бар'єром, особливо з громадянами надто екзотичних країн - Гвінея-Бісау, Сьєрра-Леоне, Сирія, Ліван або Сомалі. Звідки тут візьмуться перекладачі з китайського, арабського, в'єтнамського, урду?

Павшинський ізолятор і перші заворушення серед мігрантів

Забезпечення прикордонних військ суттєво покращилось лише на початку 2000 року, була ліквідована заборгованість із зарплати і підвищений її розмір. У тому ж році на території прикордонного загону за допомогою „Адри" та Міжнародної організації з міграції спорудили невеликий будинок барачного типу місткістю до 100 осіб. А наприкінці 2001 року керівництво Закарпатської області запросило пресу на відкриття пункту для тимчасового утримання нелегальних мігрантів, обладнаного у колишньому містечку ракетників

поблизу села Павшино Мукачівського району. Області обладнання цього пункту обійшлося у 270 тисяч гривень. Пункт розрахований на одночасне утримання 150-300 мігрантів. Під час спроби перевезти затриманих з Мукачева до Павшина громадяни Пакистану, Індії та Сомалі спровокували бунт. Вони відмовилися сісти в автомобілі, провели стихійний мітинг з агресивними гаслами, погрожуючи закидати прикордонників камінням і обіцяючи вдатися до опору. Мігранти вимагали перевезти всіх затриманих до Києва. Проти бунтівників вжили силові методи, і бунт було подавлено. Проти 49 підозрюваних в організації цієї акції іноземців порушили кримінальні справи.

Новий бунт спалахнув вже через місяць в самому Павшині. Цього разу мігранти протестували проти поганих, на їх думку, умов утримання. 6 вересня 2002 року близько двохсот нелегалів намагалися взяти штурмом контрольно-перепускний пункт табору.

Робота з посольствами держав-джерел нелегальної міграції почала приносити позитивні результати: своїх нелегалів почали забирати індійці й пакистанці. Є зрушення і на російському напрямі: якщо донедавна російська сторона й чути нічого не хотіла про повернення нелегалів (реадмісію), то нині ця проблема вже обговорюється, до того ж росіяни й без угоди почали приймати назад нелегалів, котрих прогавили її правоохоронці та прикордонники.

Нелегали відчувають, що потрапити на волю, а тим більше на Захід, з часом ставатиме все важче. Минулого року набув чинності новий Кримінальний кодекс України. Тепер незаконний перехід через кордон карається штрафом, еквівалентним 50-ти неоподатковуваних мінімумів прибутків (зараз це близько 850 гривень - 150 євро) або арештом на термін до 6 місяців, або обмеженням свободи до 3 років. За організацію незаконного переходу через кордон можна отримати обмеження свободи від 2 до 5 років і конфіскацією транспортних або інших засобів вчинення злочину. Ще більш ускладнили становище нелегалів зміни у Законі „Про правовий статус іноземців", які набули чинності 1 березня 2003 року, на основі яких у нелегалів залишається все менше шансів зникати у невідомому напрямі під час депортації.

У зв'язку з військовими діями в Іраку керівництво Верховного комісара ООН порадило не видворяти іракців, якщо вони будуть знаходитися на території України нелегально. Для них встановлений мораторій протягом трьох місяців. В минулому році в Україні було затримано близько 300 нелегальних мігрантів з цієї країни. Загалом у цьому році проти минулого потік нелегалів зріс удвічі.

Останнім часом на словацькому напрямі спостерігається „китайське" пожвавлення. З початку року кількість затриманих закарпатськими прикордонниками вихідців з Китаю сягнула двох сотень. У зв'язку з небезпекою зараження нетиповим запаленням легень, епідемія якого зараз поширюється у Китаї, оголошений суворий карантин. Мігранти з Китаю перебувають у окремих ізольованих приміщеннях, за ними встановлений суворий догляд.

Нелегальна міграція - проблема всієї Європи

Мукачівський прикордонний загін відвідували сотні відповідних комісій, делегацій та представників ООН, західних ЗМІ, МОМ, Євросоюзу. Однак лише в січні цього року державний секретар з питань європейської інтеграції МЗС України Олександр Чалий та Командувач Прикордонних військ України генерал-полковник Микола Литвин в Бурше домовились з Європейською Комісією про надання Україні через програму TACIS 15 мільйонів євро на зміцнення кордонів. Окрім того, буде виділено 3,9 мільйона євро на зміцнення кордону між Україною й Молдовою. Окрему увагу Єврокомісія разом з Програмою розвитку ООН приділятимуть й проблемі зміцнення кордону України з Білоруссю: на ці заходи буде виділено 960 тисяч євро. Наступного року Єврокомісія пообіцяла надати на облаштування українських кордонів ще 7 мільйонів євро.

В прикордонних військах введено штатну посаду прикордонного інспектора, який, постійно перебуваючи в населених пунктах на проблемних ділянках кордону, повинен створювати власну агентурну мережу з місцевого населення. Їм на допомогу планують навіть відтворити клуби юних друзів прикордонників, розраховуючи на романтизм 12-13-річних хлопчиків. Було проведено кілька спеціальних операцій, зокрема „Мігрант" та „Кордон". З початком військових дій в Іраку прикордонні війська були переведені на посилений режим несення служби.

У зв'язку з євроінтеграцією центральноєвропейських країн в Україні посилюються побоювання, що прикордонні області держави стануть в очах європейської спільноти своєрідним відстійником для нелегальних мігрантів з Азії. Лунають радикальні заклики, що Україна повинна закрити свої східні кордони й відкрити західні, щоб потоки нелегальних мігрантів проходили далі на Захід: нехай, мовляв, сита Європа відчує на собі, що таке нелегальна міграція. Такі заклики підтримку в Україні, звичайно не знаходять навіть серед прикордонників. В Україні розуміють, що більшість нелегалів - люди, які опинились на чужині не за власною волею. Однак тут розраховують на спільне, міжнародне вирішення цієї проблеми.

×

Відомий український журналіст загинув у автокастрофі

Текст: Олекса Лівінський

В ніч з 8 на 9 квітня о 2.20 на трасі Київ-Чернігів-Нові Яриловичі з невстановлених причин на тридцять дев'ятому кілометрі автомобіль „Фольксваген-Гольф" з'їхав з дороги і врізався в дерево, внаслідок чого і водій і пасажир загинули. За кермом автомобіля був координатор проектів ОБСЄ в Україні Гізо Грдзелідзе, пасажиром - відомий український журналіст Олександр Кривенко.

Міліціонери мають кілька версій трагедії: або водій відволікся, або заснув за кермом або йому стало погано. Узагалі ж на цьому відтинку траси, кажуть правоохоронці, аварії трапляються досить часто. Версію теракту або навмисного вбивства броварські міліціонери відкидають. Та люди, які давно знають загиблого дипломата Грдзелідзе, категорично заперечують будь-яку можливість того, що водій із сорокарічним стажем, міг сісти за кермо напідпитку.

Олександр Кривенко - один з найяскравіших представників того радикально-націоналістичного прошарку „западенської інтелігенції", який у кінці вісімдесятих років взявся за ідеологічне забезпечення „українського проекту". У ті роки і склалося це коло - спершу відоме „Товариство лева" у Львові, потім український „Меморіал" і Рух. У 1991 р. Кривенко створює першу в Україні приватну газету з парадоксальною назвою „Пост-поступ", заслуживши репутацію „українського Доренка". Принизлива критика усього

фото: Олекса Лівінський

з правого боку Олександр Кривенко

українського „політикуму", єхидні карикатури, глибокодумні колонки Дмитра Корчинського, смішні і малопристойні тексти Леся Подерв'янського - все це зробило редагований Кривенком „ПІК" модним і читабельним, незважаючи на те, що у нього, на відміну від більшості українських видань, принципово не було російської версії.

У 2000 р. Кривенкові, з його власних слів, було запропоновано очолити прес-службу президента України. Однак Кривенко відмовився від пропозиції і став, навпаки, одним з ідеологів опозиційного Форуму національного порятунку України. Зрозуміло, рятувати Україну йому пропонувалося саме від „промоскальського режиму" Кучми.

„Громадське радіо" так і не отримало ліцензії на мовлення у звичайному радіо ефірі, і виходило лише в інтернеті. За кілька днів до загибелі на форумі сайту „Телекритика" Олександр Кривенко написав: „Мені прикро, що під тиском обставин (у т.ч. спричинених Національною радою з питань телерадіомовлення) „Громадському радіо" доводиться відмовитись від розвитку в напрямі повноефірного мовника. Уже в середині лютого Нацрада знову продемонструвала „хто в хаті хазяїн", естетськи віддавши частоту студії „з-під олігарха". Не маю права (бо ця інформація належить не тільки мені) оприлюднювати низку фактів підкилимового тиску на людей, пов'язаних з „Громадським Радіо". Але можу говорити, що „мала місце" кількамісячна кампанія „глибокої оранки". Тому довелося коригувати концепцію - аби не поховати проект,- ніби вибачався Олександр.

Поховали Олександра Кривенка у Львові в суботу 12 квітня. На Личаківське кладовище прийшло близько тисячі осіб. Попрощатися з колегою та другом приїхали журналісти з Києва, Івано-Франківська, Закарпаття, Одеси, Харкова, з Польщі та інших країн, а також відомі громадські і політичні діячі. Над могилою журналіста віце-ректор українського католицького університету Мирослав Маринович сказав: „Кривенко був голосом свого покоління, і без нього цей голос буде надбитим, але друзі і колеги по професії зобов'язані доробити те, що не встиг зробити Олександр". На могилі Кривенка встановлено дерев'яний хрест.

×

Олександр Кривенко

Народився 13 травня 1963 року у Львові. У 1987 році закінчив Львівський Університет ім. Івана Франка, філологічний факультет, працював на кафедрі української літератури. Був одним з організаторів „Товариства Лева". З квітня 1989 року - організатор і редактор газети „Поступ". З липня 1991 по квітень 1995 року - головний редактор. Брав участь у створенні „Меморіалу", Руху, ТУМу. Був делегатом установчого з'їзду Руху. У 1990-1991 працював власним кореспондентом журналу „Пам'ятки України" у Західній Україні. У 1990-94 був депутатом Львівської обласної ради народних депутатів, головою комісії з проблем молоді. З травня по листопад 1995 року працював головним редактором інформаційних програм - „Вікна", „Вікна в світ" - Міжнародного медіа центру „Інтерньюз", у 1996 році став головним редактором Телевізійного інформаційного агентства „Вікна". У 1996 році був членом Експертної ради при Прем'єр-міністрі України, радник прем'єра. У 1996-97 роках був заступником керівника прес-служби Кабінету Міністрів України. Майже у той самий час був членом Політради Народно-демократичної партії України. З лютого 1998 по червень 1999 року - головний редактор „Телевізійної служби новин" Студії „1+1". З березня 1999 року по грудень 2000 - головний редактор тижневика „Політика і культура ПІК". З червня 2001 року - президент громадської організації „Хартія 4". З березня того ж року виконував обов'язки директора україно-польського журналістського клубу „Без упереджень". Протягом декількох місяців 2002 року виконував обов'язки прес-секретаря об'єднання опозиційних політиків „Форум національного порятунку". З лютого 2002 року - очолював незалежний проект „Громадське радіо".

У Багдаді загинув український журналіст

На двадцятий день війни в Іраку, 8 квітня, загинув 35-річний журналіст, телеоператор агенції „Рейтер", громадянин України Тарас Процюк.

Процюк загинув після обстрілу багдадського готелю „Палестина", у якому мешкали іноземні журналісти. Командування 3-ої піхотної дивізії США пізніше визнало, що по готелю стріляв американський танк.

Тарас родом із Івано-Франківщини. З 1993 року працював в агенції „Рейтер", висвітлював військові конфлікти. „Ми всі шоковані смертю Тараса, який умів працювати у місцях, де розгорталися найжорстокіші конфлікти останнього десятиліття," - заявив в інтерв'ю інтернет-видання Українська Правда головний редактор агенції Гірт Ліннебанк. - Тарас був одним із наших найпрофесіональніших журналістів. По суті Тарас у своїй особі представляв варшавське бюро Рейтер „.

Тарас залишив дружину і 8-річного сина.

рее

коротко·коротко·коротко·

Україна-США

Голова НТШ-а промовляла у Варховній Раді України в обороні прав української мови

На запрошення Верховної Ради України голова Наукового Товариства ім. Шевченка в Америці д-р Лариса Онишкевич виголосила слово на парляментських слуханнях „Про функціонування української мови в Україні", які відбулися у Верховній Раді 12 березня ц. Р. Слухання підготовив Комітет з питань культури і духовности під головуванням депутата Леся Танюка.

Промовляючи перед залею, яку заповнили не тільки народні депутати, але й зацікавлені громадяни з усіх частин України, д-р Онишкевич пригадала, що коли більшовицький режим в 1933 р. здійснював в Україні голодомор, тобто геноцид,

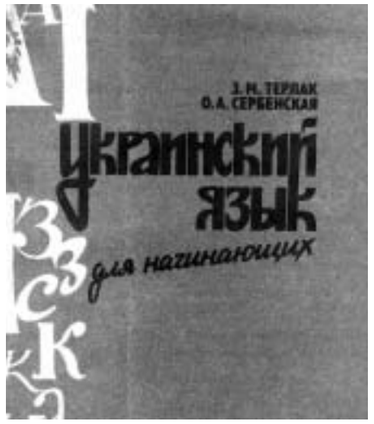

він рівночасно розпочав і нищення української мови - лінґвоцид. Щоби зберегти свою рідну мову, саму українську сутність, а часто і життя, сотні тисяч українців опинилися по другому боці океану, але вони залишилися частиною українського народу. Там вони навчали своїх дітей і внуків української мови і культури по суботніх школах українознавства. Українські науковці за океаном, в таких установах, як НТШ-А та УВАН, ведуть свою діяльність українською мовою.

Голова НТШ-А наголосила на тому, що рідна мова пов'язує Україну з діяспорою, і що тих незримих ниток не слід переривати. Вона закликала українських законодавців створити сприятливі умови для функціонування української мови в усіх галузях життя в Україні, зокрема в засобах інформації. Накінець, д-р Онишкевич зацитувала слова голови Верховної Ради Володимира Литвина, який недавно сказав, що „Мова - це нація, мова - це держава", і додала: „Коли держава й мова мають одне обличчя, — держава має силу і пошану".

Слухання відкрив голова Верховної Ради Володимир Литвин. У своїй промові він говорив про проблеми розвитку української мови в Україні, а також звернув увагу на її функціонування на історичних українських землях, які тепер знаходяться в інших державах, і в діяспорі. Головні доповіді мали Іван Дзюба і Лесь Танюк. Серед 20 інших доповідачів були такі відомі депутати, як Геннадій Удовенко, Михайло Косів, Володимир Яворівський, Микола Жулинський, Павло Мовчан та мовознавці Павло Гриценко і Лариса Масенко.

Д-р Лариса Онишкевич була запрошена доповідати як голова НТШ-А, товариства, яке багато років веде активну наукову працю в галузі української мови; вже 9 років організує сесії про українську мову на американських та міжнародних наукових форумах; ініціювало 2 всеукраїнські наукові конференції у Києві про правопис; в Америці організувало кілька семінарів на тему правопису для редакторів українських газет; зібрало і видало збірник наукових статтей про правопис і мову; видає і підтримує важливі мовознавчі видання в Україні та Америці; дає нагороди за наукові праці в галузі української мови.

www.brama.com

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА
SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY, INC.

Сербія, Чорногорія

Візит делегації СКУ

Делегація Світового Конгресу Українців завітала 13 березня з робочим візитом до Сербії і Чорногорії. Президент СКУ Аскольд Лозинський та голова Суспільної служби СКУ пані Ольга Даниляк прибули на запрошення Товариства української мови, літератури і культури „Просвіта".

Під час візиту гості побували в усіх більших осередках філій Товариства „Просвіта" (містах Інджія, Сремська Мітровица, Новий Сад, Вербас та Кула), де відвідали високих представників державного Уряду у Белграді, Посольства України в Сербії і Чорногорії, представників духовенства, культурно-мистецьких та освітніх товариств.

Аскольда Лозинського та Ольгу Даниляк, у супроводі членів правління Товариства „Просвіта" Бориса Небесного та секретаря Мирослава Гочака, прийняла у п`ятницю 14 березня у Белграді заступниця Союзного міністра національних та етнічних громад Єлена Маркович.

Під час розмов презентовано стан справ щодо відносин державних органів до національних меншин, особливо в аспекті застосування прийнятого Закону „Про захист прав та свобод національних меншин", де передбачається оформлення національного представницького органу Національної ради.

Гості з СКУ цікавилися українським питанням у справі освіти, інформації та культурницької діяльності. З боку Міністерства наголошено на тому, що українська громада, хоча порівняно малочисленна, є дуже живущою і охочою зберігати та розвивати своє національне єство. Головне питання - це оформлення української редакції по телебаченні та радіо, розширення ефірного часу, подальша підтримка літніх шкіл україністики „Просвіта".

Президент СКУ повідомив про намагання об`єднати 20-мільйонну українську діаспору всього світу. „Такі відвідини скріплять українські взаємозв`язки і жодна громада, де б вона не знаходилась та якою малою не була б, покинутою не буде", сказав Аскольд Лозинський. Наступний Конгрес СКУ у серпні поточного року у Києві стане підтвердженням такого підходу.

о. Пітка та А. Лозинський

Про голодомор

Румунія

У Бухарестському університеті за участю вчених, представників української громади Румунії, діячів культури і науки, студентів та журналістів була 4 квітня 2003р. проведена наукова конференція, присвячена голодомору в Україні 1932-1933 років. Про причини та наслідки голодомору доповів доцент кафедри юридичної соціології Академії внутрішніх справ України Анатолій Буймістер. Як сприйняла трагедію громадськість Румунії та українська меншина країни - про це висловився депутат парламенту, голова Союзу українців Румунії Степан Ткачук. Тіберіус Пую - румунський автор книги „Україна та українці. Історичний нарис" - представив голодомор в Україні з точки зору румунських істориків. А радник посольства України в Румунії Віорел Котик розповів про наслідки всіх голодоморів в Україні у контексті демографічних втрат у першій половині XX сторіччя.

Бельгія

У Сенаті Бельгії в Брюсселі відбулося 4 квітня 2003 р. засідання, присвячене 70-річчю Голодомору 1932-1933 рр. в Україні.

Сенатор Федерального парламенту Д. Рамудт на засіданні, де були присутні представники політичних, наукових та громадських кіл Бельгії, Нідерландів, Італії, члени Федерального парламенту, представники українських організацій, що прибули з Німеччини, Австралії, бельгійські, члени дипломатичного корпусу та співробітники посольства України, місій України при НАТО та ЄС, зачитав звернення голови Сенату Бельгії А. де Деккера.

У зверненні йдеться про вшановування разом з українським народом пам'яті жертв трагедії, що забрала життя понад 7 млн. українців. Голод 32-33 років в Україні став цинічною формою терору, організованого сталінським режимом. Голодомор в Україні є актом геноциду українського народу, одним із найстрашніших злочинів, скоєних проти нього у сучасній історії, говориться у зверненні голови Сенату Бельгії.

З доповіддю виступив професор Льєзького університету Сімон Петерманн, співорганізатор засідання. Фізичне знищення українських хліборобів штучним голодом він кваліфікував як свідомий терористичний акт політичної системи, який підірвав соціальні основи нації, її традиції, духовну культуру та самобутність. Голова Головної ради українських організацій у Бельгії Омелян Коваль нагадав про внесок закордонного українства у встановлення історичної правди про голодомор в Україні в 32-33 років.

Естонія

„Естонія дякує"

- під таким гаслом щороку в День незалежності Естонської Республіки /24 лютого/ проходить церемонія нагородження орденами та іншими почесними знаками діячів із різних сфер суспільно-політичного та культурного життя, які внесли помітний вклад у його розвиток. Рішення про присвоєння нагород приймається Президентом держави. Така традиція була започаткована на зорі становлення Естонської держави в 1919 році.

Серед номінантів 2003 року є представник української общини Естонії - староста Української греко-католицької церкви та керівник Центру української культури в Таллінні Анатолій Лютюк. Звання кавалера Ордена Білої Зірки в номінації „За охорону пам'яток старовини" присвоєно А. Лютюку за реновацію споруди лютеранської каплиці (XIV ст.), яка велась за власним оригінальним проектом А. Лютюка з метою пристосування каплиці для потреб Української церкви (освячена в 2000 році). Іконостас був створений львівським художником Петром Гуменюком. Відтворена церква органічно вписалась в архітектурний ансамбль середньовічної частини Таллінна. Являючи собою взірець високохудожнього мистецтва та втілення оригінальних інженерних розробок, церква викликає незмінне захоплення чисельних туристів.

Зараз церква є центральною в комплексі споруд Центру української культури, до якого входять Український музей з колекцією писанок, бібліотека, невеликий концертний зал, школа українських народних промислів, ужиткові приміщення, де розміщується центральний офіс об'єднання Конгрес українців Естонії. Навколо Центру зосереджується життя української громади Естонії.

Приймаючи орден з рук президента Арнольда Рюйтеля, А. Лютюк сказав, що ця нагорода - відзнака не лише його власних заслуг, а діяльності всієї української общини Естонії взагалі та її вкладу в розвиток культури та громадського життя мультинаціональної Естонії. Не зайвим буде відзначити, що А. Лютюк - перший з естонських українців (та і з представників усіх національних меншин Естонії взагалі), удостоєний такої високої нагороди.

Віра Гвоздецька

СКУ

ЗАСІДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВСЕСВІТНЬОЇ КООРДИНАЦІЙНОЇ РАДИ

18-19 лютого 2003 року в Києві відбулися збори УВКР, у яких взяли участь представники українських громад Білорусі, Молдови, Придністров'я, Росії, Вірменії, Азербайджану, Казахстану, Латвії, Польщі, США та Канади. Учасники зборів прийняли ухвали в таких справах:

* визнання ОУН-УПА воюючою стороною в Другій Світовій Війні;
* приєднання УВКР до ініціятиви України і діяспори в створенні меморіялу-музею українського ґеноциду 1932-33 років;
* призначення Комісії для нової редакції Статуту та для перегляду організаційної структури УВКР;
* основа майбутньої діяльности УВКР полягає у виконанні резолюцій III Форуму;
* наголошено на необхідність консультацій та співробітництва між УВКР та СКУ.

ЗУСТРІЧ ГЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРЯ СКУ З УКРАЇНЦЯМИ В БЕРЛІНІ

Від 26-го лютого до 2-го березня ц.р. Генеральний Секретар СКУ перебував в Берліні, де зустрівся з Послом України в Німеччині та провідниками українських організацій і виступив перед українською громадою Берліна. В Берліні і околиці проживає близько 25,000 українців, а в Німеччині - більше 80,000. Це українці, які проживають в Німеччині легально і є зареєстровані, але це число не включає нелегально перебуваючих українців, яких в додатку правдоподібно нараховується близько 120,000. В Берліні діє декілька українських організацій і є Українська Греко-Католицька Церква. Під час зустрічі з українською громадою переговорено можливості створення в Берліні відділу Центрального Представництва Українців у Німеччині (ЦПУН).

НА ЗАХИСТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У двох окремих листах, адресованих Володимирові Литвину, Голові Верховної Ради України, а також членам Верховної Ради, СКУ прийняв позицію захисту української мови. Перший офіційний лист був відповіддю на вимоги Ради Европи про права на регіональну двомовність в певних регіонах України. СКУ запропонував, щоб ця пропозиція була затверджена тоді, коли українська мова повністю закріпиться в українському суспільстві і висловив рішучий протест проти недавній спробі депутатів комуністичного блоку проголосити російську мову другою державною мовою в Україні.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОДОМОР 1932-33 РОКІВ БУВ ГЕНОЦИДОМ

Сенат Канади розглядає резолюцію в справі визнання Голодомору 1932-33 геноцидом. СКУ спонукає всі Центральні Репрезентації, щоб вони домоглися затвердження подібних резолюцій в парламентах своїх країн. СКУ також обговорив цю справу з постійним представником України в ООН, який повідомив, що на наступній Асамблеї ООН у вересні цього року Україна представить резолюцію, в якій буде сказано, що „Голодомор був геноцидом".

КОНСУЛЬСЬКИЙ ВІДДІЛ ПОСОЛЬСТВА УКРАЇНИ В ЧЕСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Адреса:
м.Прага-6,
вул. Шарля де Ґоля, 29
телефон: 233 341 577
факс: 224 325 561

Прийомні дні:
понеділок, середа, п'ятниця
з 9.00 до 12.00
(у вівторок, четвер за попереднім записом по телефону проводиться прийом громадян з питань оформлення клопотань щодо постійного проживання в ЧР та виходу з громадянства України)

У вівторок та четвер
з 11.00 до 13.00

при Почесному консульстві України за адресою:
м.Брно, вул. Нерудова, 7
проводиться прийом громадян з питань:
- оформлення дозволу на укладення шлюбу
- завірення перекладів, підписів
- оформлення доручень
- здійснюється зміна прізвища (у зв'язку з укладенням шлюбу)
- оформлення віз для в'їзду в Україну від іноземних громадян та осіб без громадянства

Щодо порядку оформлення дозволу на постійне проживання в Чеській Республіці

Шановний співвітчизнику, перебуваючи на території Чеської Республіки Ви отримали дозвіл від місцевих властей (trvalý pobyt) на проживання в Чехії, що дає Вам право проживати у цій країні у зв'язку із з'єднанням сім'ї або з інших причин.
Таким чином, у відповідності до чинного законодавства України, Ви отримали статус громадянина України, який постійно проживає в Україні, але тимчасово перебуває на території Чехії.

Якщо Ви прийняли рішення залишитись на постійне проживання в ЧР, Вам слід отримати дозвіл від компетентних органів України на постійне проживання за кордоном. Оформленням зазначених дозволів в Україні займаються безпосередньо підрозділи Міністерства внутрішніх справ - ВПР та МР (ВВіРи) УМВС України в обласних центрах, а також містах Київ та Севастополь.
Для отримання дозволу на постійне проживання за кордоном слід зібрати та представити особисто до ВВіРу за місцем постійного проживання (за пропискою) чи до консульського відділу Посольства наступні документи:

1. Нотаріально засвідчена копія свідоцтва про укладення шлюбу.
2. Нотаріально засвідчена довідка про отримання дозволу на постійне проживання від компетентних органів ЧР.
3. Нотаріально засвідчена копія свідоцтва про народження.
4. Нотаріально засвідчена заява батьків про відсутність у них матеріальних претензій у зв'язку з Вашим наміром залишитись на постійне проживання (ПМП) в Чехії.
5. У випадку смерті одного (чи обох) з батьків, а також близьких родичів - нотаріально засвідчене свідоцтво про смерть.
6. Нотаріально засвідчене свідоцтво про розірвання шлюбу.
7. Нотаріально засвідчена заява від законних представників неповнолітніх дітей, які залишаються в Україні.
8. Якщо неповнолітні діти залишаються на ПМП за кордоном з одним із батьків - нотаріально засвідчена заява про згоду на це другого з батьків.
9. Довідка з місця роботи в Україні за останні 5 (п'ять) років про відсутність матеріальних претензій.
10. Нотаріально засвідчена заява-згода щодо оформлення на ПМП в Чехії разом з батьками від дитини віком від 14 до 18 років.
11. Чотири фотокартки розміром 3,5 х 4,5.
12. Якщо Ви подаєте документи щодо отримання дозволу на постійне проживання в Чеській Республіці в консульський відділ Посольства, слід сплатити консульський збір, який становить 4 600 (чотири тисячі шістсот) крон чеських.

Після обробки та оформлення компетентними органами України вищезазначених документів та отримання дозволу на постійне проживання за кордоном Вам слід відвідати консульський відділ Посольства для постановки на постійний консульський облік.
Нагадуємо, що виключно громадяни України, які перебувають на постійному консульському обліку, вважаються такими, що постійно проживають за кордоном.

Постійний консульський облік

Громадяни України, які в установленому чинним законодавством України порядку оформили дозвіл на постійне проживання за кордоном (див. порядок оформлення дозволу на постійне проживання в Чеській Республіці), можуть стати на постійний консульський облік в Посольстві України в ЧР.
Для цього з собою слід мати:
- паспорт громадянина України для виїзду за кордон (закордонний паспорт) з відповідною відміткою про постійне проживання в ЧР,
- одну фотокартку.

Після заповнення анкети, яка видається заявнику особисто, та сплати консульського збору (700 крон чеських) в закордонний паспорт ставиться відмітка про постановку на постійний консульський облік.

Тимчасовий консульський облік

Громадяни України, які на законних підставах тимчасово перебувають на території Чехії, тобто, знаходяться у довгостроковому відрядженні, працюють за контрактом (угодою) та мають дозвіл відповідних чеських органів на працевлаштування в ЧР, навчаються чи лікуються, можуть стати на тимчасовий консульський облік на термін дії візи, але не більше, ніж на один рік.
Для цього з собою слід мати паспорт громадянина України для виїзду за кордон (закордонний паспорт) з дійсною візою, термін якої складає не менше трьох місяців, одну фотокартку, а також відповідний документ, що підтверджує легальність:

* працевлаштування на території Чехії - контракт, угода тощо;
* навчання - довідка з навчального закладу;
* курс лікування - довідка з лікувального закладу;
* копія закордонного паспорта (перша сторінка та сторінка з останньої візою).

Після заповнення анкети, яка видається заявнику особисто, в закордонний паспорт ставиться відмітка про постановку на тимчасовий консульський облік.
Інформуємо, що консульський облік є виключним правом громадян України, а не їх обов'язком.
За постановку на тимчасовий консульський облік консульський збір не стягується.

Документи, видані на території Чеської Республіки слід пред'яввити з перекладом на українську мову.

Порядок ввезення та митного оформлення автомобілів на при ввезенні їх на митну територію України

Порядок митного оформлення й оподаткування особистих речей, товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них, що ввозяться (пересилаються) в супроводжуваному й несупроводжуваному багажі, вантажних, експрес та міжнароднних поштових відправленнях на митну територію України і належать громадянам, встановлено Законом України №2681-III від 13.09.2001 року „Про порядок ввезення (пересилання) в Україну, митного оформлення й оподаткування особистих речей, товарів та транспортних засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України".

Відповідно до частини третьої та четвертої статті згаданого Закону:
Громадяни-резиденти - це громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які мають постійне місце проживання в Україні, у тому числі ті, що тимчасово перебувають за кордоном.
Громадяни -нерезиденти - іноземці, громадяни України, особи без громадянства, які мають постійне місце проживання за межами України, у тому числі ті, які тимчасово перебувають на території України.

Положеннями частини п'ятої статті цього ж Закону встановлено, що постійне місце проживання - це місце проживання на території будь-якої держави не менше одного року громадянина, який не має постійного місця проживання на території інших держав і має намір проживати на території цієї держави протягом будь-якого строку, не обмежуючи таке проживання певною метою, і за умови, що таке проживання не є наслідком виконання цією особою службових обов'язків або зобов'язань за договором (контрактом).

З урахуванням викладеного, громадяни, які при переміщенні через митний кордон України пред'являють закордонні паспорти громадян України з відмітками про перебування на тимчасовому консульському обліку та відмітками відповідних установ цих держав, що здійснюють реєстрацію іноземців, які тимчасово проживають на їх території, охоплюються саме поняттям „громадяни-резиденти", тому й тимчасове ввезення цими громадянами транспортних засобів за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 Української кваліфікації товарів зовішньоекономічної діяльності повинно здійснюватись відповідно до положень статті 11 Закону України №2681-III від 13.09.2001 року „Про порядок ввезення (пересилання) в Україну, митного оформлення й оподаткування особистих речей, товарів та транспортних засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України", у порядку, встановленому для громадян-резидентів, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України.

Однією з умов тимчасового ввезення транспортних засобів за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 Української кваліфікації товарів зовішньоекономічної діяльності на митну територію України громадянами-резидентами, установлених Законом України від 13.09.2001 №2681-III, є сплата ввізного мита та інших податків (зборів), передбачених законодавством при імпорті автомобілів.
Тимчасове ввезення транспортних засобів за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 Української кваліфікації товарів зовішньоекономічної діяльності на митну територію України громадянами-резидентами можливо терміном до одного року лише після сплати ввізного мита та інших податків (зборів), передбачених законодавством при ввезенні автомобілів.
Відповідно до частини другої статті 11 Закону дозволяється тимчасове ввезення транспортних засобів громадянам-неризидентам для власних потреб терміном до одного року без сплати ввізного мита та інших податків (зборів).
Термін тимчасового ввозу може бути продовжено Державною митною службою України або уповноваженим Державною митною службою України, митними органами з урахуванням гуманітарної, наукової, господарської та інших видів діяльності громадян, які ввезли такі транспортні засоби.
Транспортні засоби за кодами 87.01, 87.02, 87.03, 87.04, 87.05 Української кваліфікації товарів зовішньоекономічної діяльності, тимчасово ввезені під письмове зобов'язання про зворотне вивезення, не можуть бути передані у володіння або користування іншим особам.

Відповідно до статті 18 Договору між Україною та Чеською Республікою про правову допомогу...

...у цивільних справах (ратифікований Законом України № 2927-III (2927-14) від 10.01.2002 року), „документи, складені або засвідчені компетентним органом країни однієї Договірної Сторони та підтверджені підписом уповноваженої особи й офіційною печаткою, є дійсними на території другої Договірної Сторони без подальшого засвідчення. Те ж саме стосується і засвідчення підпису громадянина, копій і перекладів документів, засвідчених компетентним органом."
Згадані документи мають однакову доказову силу на територіях обох Договірних Сторін.

Відповідно до Закону України „Про громадянство України", змінено порядок внесення до паспортів (вписання) громадян України даних про дітей, які народилися на території Чеської Республіки.
З 24 лютого 2003 року внесення даних про дитину до закордонного паспорта одного з батьків, який є громадянином України, здійснюватиметься тільки після реєстрації дитини громадянином України.

Для цього один з батьків дитини подає такі документи:
1. Заяву про оформлення набуття дитиною громадянства України за народженням (заповнюється в консульському відділі).
2. Копію свідоцтва про народження дитини.
3. Копію закордонного або внутрішнього паспорта.

Після прийняття рішення про набуття дитиною громадянства України за народженням, батькам видається відповідна довідка про реєстрацію дитини громадянином України.

Лише після здійснення процедури оформлення набуття дитиною громадянства України за народженням, проводитиметься внесення (вписання) до закордонного паспорта громадянина України даних про дитину.

Для цього заявник подає наступні документи:
1. Заяву про внесення даних дитини до закордонного паспорта;
2. Копію довідки про реєстрацію дитини громадянином України;
3. Копію свідоцтва (з перекладом на українську мову) про народження дитини.
4. Якщо дитина досягла 7-річного віку, до згаданих документів додаються 2 фотокартки.

7 березня Надзвичайний і Повноважний Посол України у Чеській Республіці С.І.Устич за участі співробітників української дипломатичної місії поклав вінок до меморіальної дошки на вулиці Політичних в'язнів у Празі, де містилася

друкарня, у якій у 1876 році було випущено у світ перше повне видання „Кобзаря" Т.Г.Шевченка. Церемонія пройшла у рамках відзначення днів пам'яті великого українського поета.

12 березня Надзвичайний і Повноважний Посол України у Чеській Республіці С.І.Устич, співробітники дипломатичної місії України взяли участь у вернісажі українського художника О.Оніщенка, організованому Посольством.

Перед присутніми на вернісажі виступили також українські співаки: солістка Національного театру у Празі Надія Петренко та соліст Празької філармонії Віктор Бичек.

Олександр Оніщенко народився на півдні Україні у старовинному місті Чернігів. Вже більше десяти років він живе і працює у Празі. У своїй творчості художник на новому етапі звертається до традицій імпресіонізму. Ім'я українського митця добре відоме як у Чехії, так за її межами.

Найближчим часом виставка творів О.Оніщенка попрямує у Францію.

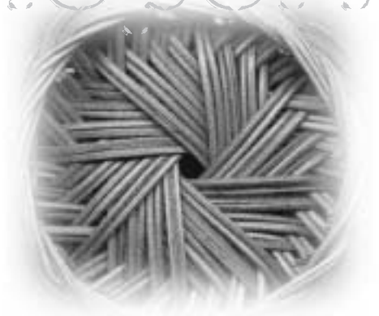

Книжка року

Згідно з чинним „Положенням про IV Всеукраїнську акцію рейтинґового опитування „Книжка року'2002", оцінюється щороку доробок українських видавців експертами у семи номінаціях, кожна з яких ділиться на три тематичні напрямки. Проміжні підсумки формуються тричі на рік - у липні, у жовтні та у січні.
Недавно відбулося третє голосування експертів у всіх номінаціях, в результаті чого були визначені переможці конкурсу за 2002 рік. Урочиста церемонія нагороджування переможців відбулася в Українському Домі в Києві.

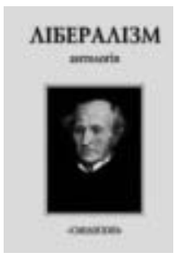

Організатори акції - газета „Книжник-Review" з її головним редактором Костянтином Родиком і Центр рейтингових досліджень „Еліт-Профі", очолюваний Галиною Родіною, за підтримки Фонду сприяння розвитку мистецтв під проводом Анатолія Толстоухова, - проробили величезну роботу. Протягом 2002 року крізь дрібне сито „Книжки року" пройшло 1335 книжок.

Як і минулого року, повні комплекти книжок, які були визначені найкращими в своїх напрямках, „Книжка року" має намір подарувати окремим бібліотекам України. Видання-переможці минулорічної рейтингової акції (500 комплектів) вже поповнили асортимент бібліотек в різних областях країни. Цього року очікується придбання подарункових комплектів на суму в 270 тисяч гривень (!).

Зараз ми хочемо ознайомити вас з переможцями Всеукраїнської рейтингової акції „Книжка року-2002" в кожній підномінації.

У найсерйознішій номінації „Енциклопедія" з'явився досить легковажний підрозділ „Побут, дозвілля": переможцем серед кухонних книг і пісенників став естетсько-ботанічний довідник „Орхідеї" від київської „Просвіти". У підномінації „Довідкова/фахова література" найкращою назвали „Фізіологію людини" Вільяма Ганонга львівського видавництва „БаК". Серед „Словників" перемогла мала енциклопедія „Українське козацтво", яка побачила світ спільними зусиллями столичної „Генези" і запорізького видавництва „Прем'єр".

У новій номінації „Візитка" оцінювалися, по-перше, „Художні альбоми і представницькі видання": отут кращим став постмодерністський „Влодкауфман. Гра в гру" зі Львова („Дзига-Аз-арт"). По-друге, „Мистецтвознавство й етнографічні дослідження" - переміг „Сакральний театр" Олександра Клековкіна, випущений Державним інститутом театрального мистецтва ім. Карпенка-Карого. І по-третє, „Туристично-краєзнавча література", де лідером став трьохмовний путівник М.Кальницького й А.Григорука „Прогулка по Киеву" (Київ, „Балтія Друк").

Усіма улюблена номінація „Дитяче свято", по ідеї, не мала нести несподіванок. І справді, приз за „Книжки для малят" узяла „А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА" за казку „Вовченятко, яке запливло далеко в море" шестирічної Марійки Луговик при співавторстві самого видавця Івана Малковича. Проте це саме той випадок, коли не третім, а найголовнішим співавтором книжки варто назвати художника-ілюстратора - Софію Ус. У підномінації „Художні твори для школярів та підлітків" теж усе ясно: звісно ж, тритомний „Гаррі Поттер" від тієї ж „А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-Ги". У підномінації „Розвиваюча література" перемогла книга Дарії Цвєк „Малятам і батькам" від львівського „Видавництва Старого Лева".

У номінації „Софія" лідерами стали: антологія „Лібералізм" від „Смолоскипа" („Класична філософія/гуманітаристика"), видання Львівського національного університету „Жінка в історії" Оксани Маланчук-Рибак („Сучасна українська філософія/гуманітаристика") і „Вірш і розмова" Ганса Георга Гадамера від львівського часопису „Ї" („Сучасна перекладна філософія/гуманітаристика").

До „Вершин" нинішнього року дісталися: у підномінації „Українська класична література" - перший том Дмитра Донцова від львівської „Кальварії"; „Закордонна класична література" - сьомий том Марселя Пруста київського видавництва „Юніверс"; „Українське і закордонне літературознавство/біографії/мемуари" - видання столичного видавничого дому „КМ Академія" „Києво-Могилянська академія в іменах. XVII-XVIII ст.".

Найбільш інтригуючою стала, як завжди, номінація „Красне письменство". У підномінації „Сучасна українська і перекладна поезія" лідером став „Поет у повітрі" Василя Герасим'юка, що здобув Шевченківську премію. В підномінації „Сучасна українська і перекладна проза" лідером стала антологія „Приватна колекція" від львівської „Піраміди". Серед книг „Сучасної української і перекладної есеїстики" найкращим визнали двокнижжя Романа Корогодського „І дороги. І правди. І життя"; „У пошуках внутрішньої людини" від столичного „Гелікона".

У номінації „Обрії" нагороди розподілилися так: „Суспільствознавство" - Джеймс Лалл „Мас-медіа, комунікація, культура: глобальний підхід" (видавництво К.І.С.); „Науково-популярна есеїстика" - чотири випуски часопису „Ї"; „Історія/Біографії/Мемуари" - монографія Наталі Яковенко „Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI-XVII ст." від київської „Критики".

І ще одна поява письменників на сцені видавничої акції була зумовлена додатковою номінацією під жартівливою назвою „Як козаки за кордоном видавалися". У ролі козаків виступили Андрій Курков, у бібліографії якого десятки країн і мов, і Марина й Сергій Дяченки, які вже скорили Росію і підбираються до Польщі.

Серед книжкових серій найкращим назвали проект „Текст+Контекст" київського видавництва „Факт". В абсолютному рейтингу видавництв на першому місці знову „Кальварія".

ред

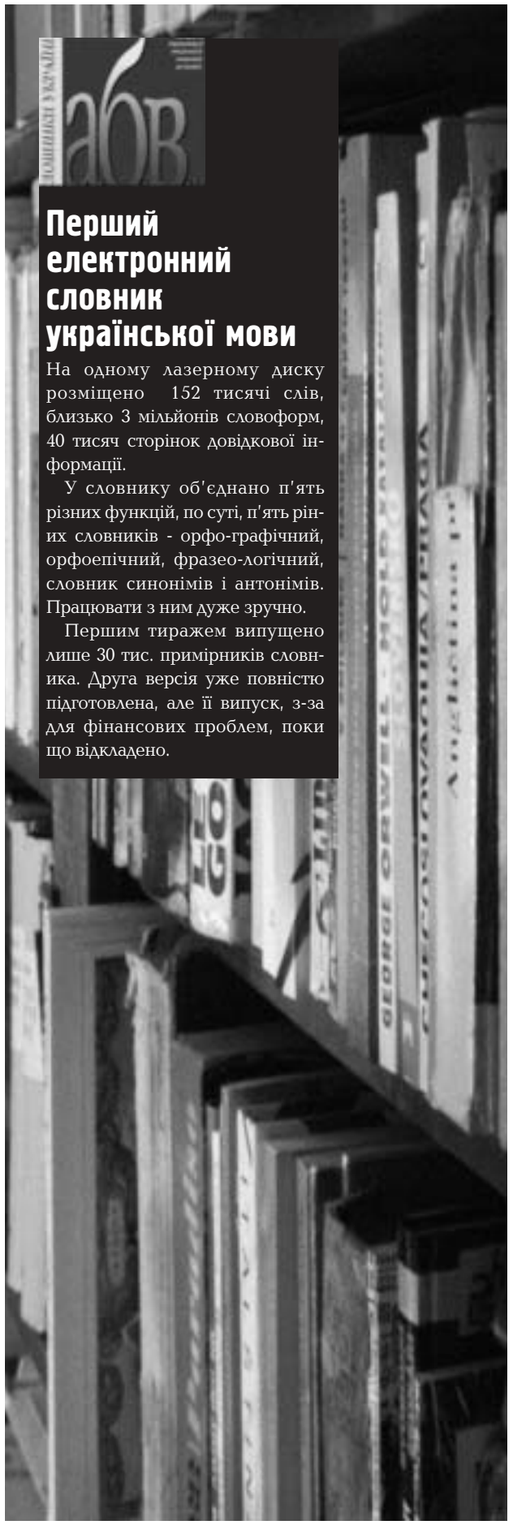

Перший електронний словник української мови

На одному лазерному диску розміщено 152 тисячі слів, близько 3 мільйонів словоформ, 40 тисяч сторінок довідкової інформації.

У словнику об'єднано п'ять різних функцій, по суті, п'ять різних словників - орфо-графічний, орфоепічний, фразео-логічний, словник синонімів і антонімів. Працювати з ним дуже зручно.

Першим тиражем випущено лише 30 тис. примірників словника. Друга версія уже повністю підготовлена, але її випуск, з-за для фінансових проблем, поки що відкладено.

Новий орфографічний словник української мови

Нещодавно львівське видавництво „Кальварія" випустило у світ „Новий орфографічний словник української мови", який містить 43 тисячі слів, у тому числі 3 тисячі слів, які з'явилися в нашій мові за останні десять років, та понад 2500 географічних назв.

Словник подає назви всіх країн світу та їхніх столиць, найбільших міст світу, морів та океанів, усіх обласних та районних центрів України. Уперше в практиці укладання українських орфографічних словників „Кальварія" наважилася вибірково охопити реєстром широковживану в усному мовленні та літературних текстах просторічну та вульгарну лексику.

Це перший в Україні словник, у якому представлені повні форми іменників у непрямих відмінках, особових та часових форм дієслів, родових форм прикметників. Доступний спосіб подачі інформації та прозора графічна структура роблять користування словником зручним як дітям, так і дорослим.

Уклав „Новий орфографічний словник української мови" Анатолій Івченко - член Нью-Йоркської академії наук та автор 12 книжок, у тому числі й 4 словників. „Тлумачний словник української мови" Анатолія Івченка витримав за останні два роки 4 перевидання.

Фото: архів День

Степан Коваль, як всі аніматори, велика дитина

Нещодавно на 53-му Берлінському кінофестивали вручили українському десятихвилинному мультфільму „Йшов трамвай №9" „Срібного ведмедя" в конкурсі короткого метра. Київський аніматор Степан Коваль став другим - після Кіри Муратової - українським режисером, який взяв найпрестижнішу і малодоступну європейську кіновершину.

ред

Музичний вимір України

Тарас Чубай і друзі. Наш Івасюк.

1. Водограй
2. Запроси мене у сни
3. Червона рута
4. Я піду в далекі гори
5. Я твоє крило
6. Пісня буде поміж нас
7. Капелюх
8. Над морем
9. Нестримна течія
10. Водограй (струнний мікс)
11. Над морем (альтернативний мікс)
12. Пісня буде поміж нас (струнний мікс)

Гімн України.

Ані Лорак, Наталія Могилевська, Таїсія Повалій, Руслана, Святослав Вакарчук („Океан Ельзи"), Андрій Кузьменко („Скрябін"), Олександр Пономарьов, Тарас Чубай („Плач Єремії") - у супроводі великого симфонічного оркестру, дитячого хору та рок-групи виконують Гімн України („Ще не вмерла Україна") у версії композитора Ігоря Стецюка на мелодію М. Вербицького, вірш П. Чубинського.

Реакції:

„Ми разів з п'ять послухали поспіль, бо не повірили своїм вухам, а потім ще і ще: щоб це зробити так!..."
„просунуті" студенти Могилянк

„Навіть мої батьки казали, що щось таке давно потрібно створити: американці ж роблять!"
учень 9-го класу середньої школи

„Це зухвалість! Це щось нечуване!"
ханжа з палаючими очима

„Хочется плакать от восторга"
екзальтована особа

Кобзар.

Українське радіо розпочинає масовий видавничий проект „Звукова антологія української культури". Не дивно, що перший диск присвячено саме Тарасу Шевченку, його поезії в творчості багатьох українських артистів далекого минулого та сьогодення. На диску записані фрагменти та цілі твори Кобзаря записані в різні роки. Якість звучання архівних записів початку минулого сторіччя звичайно не вражає, але смак часу тільки підсилює емоції слухачеві. До диску додається буклет в якому на 32 сторінках представлена факсимільна копія фрагментів першого видання Кобзаря із творами, записаними на диску. Чудове оформлення робить цей диск бажаним подарунком та прикрасою кожної бібліотеки або колекції компакт дисків.

1. „Думи мої" (фрагмент). Читає М. Кропивницький (запис 1906р.) 2. „Думи мої" - українська народна пісня. Співає Б. Гмиря (Запис 1960р) 3. „Перебендя". Читає С. Станкевич (запис 2001р.) 4. „Катерина". Читає Н. Ужвій (запис 1964р.) 5. „Тороля" - Читає О. Кусенко/К. Стеценко. 6. „Плавай, плавай, лебідонько" (фрагмент). Співає К. Радченко. (Запис 1963р.) 7. „Думка". Читає Л. Кадирова (запис 2001р.) 8. „Думка", українська народна пісня. Співає О. Петрусенко (запис 1937р.) 9. „До Основ'яненка". Читає О. Биструшкін (запис 2001р.) 10. „Іван Підкова". Читає В. Розстальний (запис 2001р.) 11. „Тарасова ніч". Читає С. Олексенко (запис 2001р.) 12. „Думи мої". Читає О. Петренко (Запис 2001р.)

Галина Пагутяк - прозаїк, автор кількох книг, лавреат премії „Сучасности", член Асоціації українських письменників. Живе і працює у Львові.

Захід сонця в Урожі.

Уривок із повісті

Галина Пагутяк

Жінка:
Ненавиджу цей дощ. Чи виживемо ми серед потоків брудної води, яка згноїла насіння в землі? Сидимо в хаті, не дуже теплій, бо дрова вийшли за зиму, а нових не надбали. Пес скрутився у буді й не хоче навіть їсти. Один чоловік втопився. Поламався місток, коли він переїжджав через нього.
Не видно, чи сходить сонце, чи заходить, ніби його не існує.
Сьогодні, коли я брала воду з криниці, зачерпуючи її просто відром, пройшов якийсь чоловік з чорною бородою, вклонився мені трохи насмішкувато. Я його не знаю. Я багато кого тут не знаю, бо мене носить по світах з вісімнадцяти років, але все навертає до Урожа. Мої зими і дощі мої - тут. Я, певно, їх привожу з собою.
Напівсонне животіння, коли вночі відкладаєш книжку і на автопілоті добираєшся до ліжка, - нетривке і щасливе, бо сни маю дуже цікаві. Чекаю з дня на день чогось незвичайного, але нещастя боюся, бо не знаю, чи витримаю його. Чекаю ночі, коли завіса розсувається і починається нове дійство. Життя приносить події, які можна передбачити, лише сни неординарні. Лише ввечері жалкую, що через дощ не побачила ні гір, ні лісу.
Слава Богу, чоловіка нема вдома і не треба робити зайвих рухів, сушити собі голову, чим його годувати. Ліпше гойдатись на хвилях напівсонної свідомості, вештатись з кімнати до кімнати, поливати вазонки, ходити по воду чи на город. Ні на йоту не змінювати своєї мовчазної пантоміми, щоб не полетіти сторч головою у прірву розпачу. Тут не повинно нічого відбуватись. Уріж - то таке місце, де все доцільне і поважне. Я б не хотіла йому зашкодити. Коли стою на горі Ласки, то обережно стискую в жмені весь Уріж, наче то голубине яйце чи перлина, - такий він маленький згори. Я живу в цьому яйці, яке плаває зараз в мирних потоках дощу, і живлюся тим, чим воно мене годує: тишею і снами. А за межами мене пильнують мої ангели-охоронці. Вони відводять ніж, націлений в мене, і вибивають з рук склянку, наповнену отрутою.
Цієї ночі я не могла заснути. Надворі лило, як з відра, під ковдрою було холодно. Вже дрімала, коли хтось ззаду обхопив мене руками. Я відразу згадала, що сплю сама, і почала відбиватись. На потилиці я виразно чула дотик чогось колючого: я ніколи не почувала такої відрази і ненависті, кусала його за пальці, і мої зуби проходили через щось безкосте й пружне. Боротьба тривала дуже довго. Я вся була мокра. А воно не відпускало. Коли запіяли півні, воно зникло. Я лежала, паралізована жахом і передчуттям поразки. Хто мені повірить, що я кілька годин боролась з нічною примарою і ніхто з нас не переміг?
Чоловік:
Моя жінка має тяжкий характер. Я вже трохи звик, але коли бачу, що в її очах спалахує до мене ненависть, їду собі кудись. Нас по суті нічого не зв'язує, хіба те, що ми до кінця ще не пізнали одне одного. Колись я поїду назовсім. Власне, мені не треба сім'ї. Хіба комусь потрібні пута на ноги?
Як випадає гарний день, ходимо по лісі, чи вибираємось на Ласки. Уріж - дуже гарна місцина для відпочинку. Колись хтось із друзів до нас навідується, то нетямиться від захвату. Півсвіту знає про Уріж та його привиди, хоч бери та засновуй туристське аґентство. Ми іноді ще й вигадуємо різні неймовірні історії, яких самі потім боїмось, тулимось одне до одного в ліжку, як перестрашені діти.
У Винниках, за рікою, густі хащі верболозу, де почали збиратися відьмаки, або, як кажуть тут, опирі. Час від часу вони замордовують якогось нічного волоцюгу, що переходить річку, примушуючи його носити себе на плечах. На трупах нема ні ран, ні синяків. Найдивніше, що це діється наприкінці двадцятого століття, і не в глухому селі, і схоже на те, що воно буде тривати вічно. Жінка каже, що пішла б вночі на цвинтар, але тільки не за ріку. Хоч цвинтар в Урожі теж веселе місце. Там вночі пасуться три чорні коні, за якими наглядають три священики-покутники. Одна жінчина приятелька у великодню суботу серед білого дня здибала на цвинтарі чоловіка, що сам собі копав могилу. Але цей факт не можна перевірити. Подібні історії не дають поживи ні розуму, ні серцю, а моя жінка розповідає їх, щоб розважити гостей. Сама вона, здається, не боїться нічого. Отже, ту історію про опирів ми придумали одного сірого дня, вертаючись із лісу. Мушу зауважити, що у Винниках як не самогубства, то аварії, то вбивства на річці, а в Урожі лише страшні, але нешкідливі привиди.
...Один чоловік помітив, що його жінка вночі щезає і повертається аж під ранок. Він одразу подумав, що тут замішаний коханок, і був страшенно обурений. Взявся вислідити жінку, але довго не міг, бо після роботи спав як убитий. А жінка щось плела, ніби вставала до корови, чи по пігулку від зуба. Але він вислідив, як вона побігла дорогою на міст і дійшла аж до лоз. Тоді він зразу втямив, що то опириця, і пішов до ворожбита. Той дав йому свяченої 12 раз пшениці й казав насипати на поріг, коли жінка піде до опирів. Чоловік так і зробив. Десь під ранок почувся шум і гук під вікном: жінка не змогла переступити через поріг. Вранці він забрав освячену пшеницю, і аж тоді прийшла до хати його жінка. Він їй нічого не сказав, але вона вже знала, що її таємниця відкрита, і поклялася звести його зі світу. Пару днів вона не ходила нікуди, а коли пішла, чоловік тихенько вбрався і рушив за нею назирці. Було дуже темно. Жінка пішла берегом і незабаром зникла в лозах. Чоловік побачив вогонь, біля якого сиділи опирі. Він всіх їх знав, бо то були люди з його села. На вогні смажилася не то коза, не то сарна. Його жінка бідкалася, що не знає, як збутися мужа. Опирі й опириці стали радитися й зійшлися на тому, що завтрашньої ночі прийдуть і задушать його гуртом. Ні, сказала жінка, найліпше це зробити в лозах. Я заманю його. Чоловік обережно повернувся назад. Цілу ніч він думав-гадав, як відвернути від себе біду. Вирішив піти до ворожбита. На своє нещастя, застав того уже на катафалку. Це ще більше впевнило чоловіка в силі опирів. Де б він не сховався, його дістануть їхні руки. Жінка сказала йому: „Ти все знаєш, але того не знаєш, як я мучуся, і не можу позбутися своєї покути. То вже кара до смерті. Але як хочеш подивитися, то я тебе сховаю, і ти переконаєшся, що ми нічого злого там не робимо". Чоловік згодився. Він поклав у кишеню свяченої пшениці, сподіваючись, що вбережеться від опирів. Але жінка спостерегла це і підмінила свячену пшеницю простою. Коли настала ніч, чоловік сказав: „Я буду йти за тобою віддалік, а в лозах зійдемося." Коли вони прийшли, жінка крикнула: „Я привела його!" Але чоловік кинув пшеницю їй межи очі і кинувся тікати. Страх зробив його проворнішим і швидшим за опирів. Чоловік вбіг у село і став кричати на поміч, але жодна душа хіба встигла прокинутися й прислухатися до крику. Опирі його доганяли. Чоловік закликав на поміч Бога і вбіг до церкви, що сама відчинилася і за ним закрилася. І в ту ж мить церква пішла під землю, заховавши його навічно від опирів...
Мені самому стає моторошно від нашої уяви, викликаної одноманітністю сільського життя. Моя жінка чується серед привидів і жахів, як у себе вдома, бо виросла серед цих розмов. Я ж тільки часами впадаю в атмосферу темного середньовіччя. Зі мною тут нічого не трапиться.
...Вчора трапилося щось дивне. Я прокинувся від холоду і побачив, що жінки немає поруч. Вона зразу ж зайшла і лягла коло мене, але я відчув запах дощу. Мокре волосся торкнулося моєї щоки. „Де ти була?" - спитав я. „Мені не спалося, і я вийшла."
Нічого дивного, правда?
Жінка:
Я - маленька дівчинка. Ненароком проковтнула волосину. Тепер чекаю смерті. Надворі смеркається. Зацвіли ружі коло хвіртки. Всі люди веселі, сміються. А я ходжу зі своїм страхом і не насмілюся сказати нікому, що, певно, помру. Мені дуже не хочеться вмирати. Я ще не знаю, що таке смерть. Лише здогадуюсь, що більше не побачу цього чудового літнього вечора.
Але це минулося наступного ранку. Я згадала той випадок з дитячих літ, коли моє невдоволення сягнуло крайньої межі, коли вже треба кричати. Не в тім річ, що мене ніхто не почує і не допоможе вирватися з-під чорних крил дощової ночі. А в тім, що я не знаю більше ніякого світла, крім світла призахідного сонця, та й те померкло під час дощів.
Я сьогодні пішла дивитися на воду. Уріж не затопить, бо він зручно всівся на горбах, але міст може зрушити і як я тоді доберуся до Львова?
Чоловік не схотів. Запхав ноги ледь не в електричний камін і читає. Він ніколи не дивиться мені в очі, а зараз тим більше. Машина, що зветься шлюбом, зламалася. Я перебрала в пам'яті всіх знайомих чоловіків. І кожен з них без охоти їв би зупу без м'яса і не любив би мене вночі після мого цілоденного мовчання. То вимушене мовчання - у мене непереборний жіночий інстинкт не починати і не закінчувати розмову першою.
Я щосили трималася за поруччя мосту, коли дивилась на похмурі бурі хвилі. Ніяка сила не змусила б мене стрибнути вниз, але диявол міг би зіштовхнути. Здається, він стоїть за плечима у подібних ситуаціях. Під дощем і гори, й ліс видавалися гидкими й мертвими. Скількох звірят вода повиганяла з нірок і як промокли бузьки в своїх гніздах. Нікому не добре в цю пору.
Увечері пропало світло і було так холодно, що я розпалила і вилізла на піч. Гасова лампа стояла перед чоловіком, і він силкувався щось читати. Врешті підвів голову і спитав:
- У тебе нема ніякої свіженької історії про опирів чи пана в чорному костюмі з блискучими ґудзиками?
- Хочеш розважитись?
- Хочу, - сказав він і якось дивно подивився на мене.
- Нема.
- Шкода, шкода. Тобі вже, певно, набрид Уріж?
- Як завжди.
- Поїхала б кудись.
- Поїдемо разом.
- Ти ж знаєш, що я тільки що вернувся!
На тім розмова обірвалася. Я наче мокрою ганчіркою стерла її з пам'яті. Коли чоловік пішов спати, бо не мав до чого гріти ноги, я ще довго сиділа на печі, доки вона не вистигла. Мені все здавалося, що хтось ходить під вікнами, але то не могло бути правдою. Холод стис моє серце. Я довіку сидітиму в порожній хаті.
Чоловік:
Вона поїхала. Повернеться жвава, весела, понавозить книжок, сигарет, кави і чаю. Розкаже все, що бачила. Через три дні після того, як вона поїхала, прийшов якийсь чоловік, років тридцяти, досить неприємний, з чорною бородою. Привітався із порога:
- А де господиня?
- Нема, поїхала.
- А коли вернеться?
- А в чім річ? - питаю. - Я її чоловік.
- Мені треба вашої господині, - відрубав він і пішов.
Хам, та й годі.
Як вернулася жінка, я її спитав і описав того типа. Вона дуже здивувалася і сказала, що не знає такого. Вночі вона знову кудись пішла і вернулась аж під ранок.
- Ти що, знайшла собі коханка? - спитав я.
Вона так розгублено подивилася на мене, аж стало шкода. Втім, може, вона і вміє прикидатись.
- Я вільна робити все, що хочу. Ти мене звільнив.
- Ти мене доведеш до того, що я поїду звідси. Ти надто часто їздиш звідси, щоб поїхати назовсім.
Раніше вона не була такою гострою на язик. Господиня! Всього господарства, що пес та латка городу коло хати. У селі з неї сміються. З мене ні, бо я - як домашня тварина... Якщо я кину її, то її й курка затопче. Це ще мене втримує в тому клятому Урожі, де як не дощ, то ураганний вітер, то опирі і всяка нечисть. Якби моя жінка не вчилась по університетах, а тяжко працювала коло худоби, як інші сільські жінки, то не забивала б собі голову містикою. Я сам містик, але книжний, і люблю гріти ноги коло каміна, і хочу мати кабінет, де до стелі були б книжкові полиці. Але ж я одружився з нею і живу в Урожі. Я справді любив її колись. Деякий час ми крутились на одній орбіті довкола Урожа, доки я не зрозумів, що ось-ось впаду на цю підступну планетку і вже не підведуся.

Що я, власне, їй винен, що вона так зверхньо розмовляє зі мною? Чому я повинен пускати її у свій внутрішній світ, коли не відчуваю ні найменшої потреби в цьому? Вона це робить не прямо. Так я легко відшив би її, як свого часу власних батьків. Як кішка підкрадається, щоб вхопити поживу і з'їсти її в темному кутку. З цього може постати якась чергова фантазія, у гіршому випадку монстр, котрий зведе її остаточно з пуття. Ще коли б довкола були люди нашого рівня, я мав би якесь спілкування, та й вона була би обережнішою. А вона ж спілкується виключно з приятельками, котрі як не старі діви, так дівки, і всі зациклені на тому, щоб топтати чоловічу гідність. Їй потрібен чоловік-обиватель, а мені жінка- обивателька. Тоді б ми мали нормальне життя.
...Я уві сні взяв її за руку, і вона спала поруч аж до ранку. Я прокинувся мокрий від поту, наче після гарячки. „Ти кричав уві сні і плакав", - сказала вона, коли я сам з себе дивувався. І тоді згадався сон, який щойно снився:
...Ніби я заходжу до себе в кімнату і бачу маму, схилену над колискою. Там лежить гола дитина і вираз у неї відразливий, наче у диявола. Я зразу усвідомлюю, що це нечиста сила і її треба позбутися. Хапаю дитину за ноги і б'ю нею об стінку, незважаючи на крик і плач своєї матері. Цей сон я розповів дружині. Вона спочатку поблідла:
„Я не могла б підняти руку на дитину".
„То диявол у дитячій личині. І я його позбувся."
„Чого ж тоді кричав і плакав?"
Вона мала рацію, але я знайшов цілком пристойне логічне виправдання:
„Мені було жаль мами."
„А коли то був не диявол?"
У неї затремтіли губи, і вона вийшла з кімнати. Я лежав ще хвилин десять, приголомшений жіночою логікою. Вона хотіла підсунути мені невинне дитя і зробити з мене злочинця. Але я згадав її стривожені очі, коли ми одночасно прокинулись, і її руку в своїй, хоч вона могла її вийняти, і мій гнів трохи пригас. Моя жінка як дитина вірить в добрих духів та чарівників і не здатна усвідомити абсолютність добра чи зла.
Події минулої ночі нас трохи зблизили. Ми пішли до лісу. Озеро, у якому я минулого літа ловив рибу, геть затягнулося ряскою. Жінка була така, якою я колись її полюбив: спокійна і привітна. Цієї ночі ми вперше за багато днів любилися, і наприкінці дружина сховала лице мені на грудях.
Але, дочекавшись, коли я засну, вона знову пішла. Я лежав нерухомо, не тямлячи себе від болю і обурення. Серце билось на всю хату.

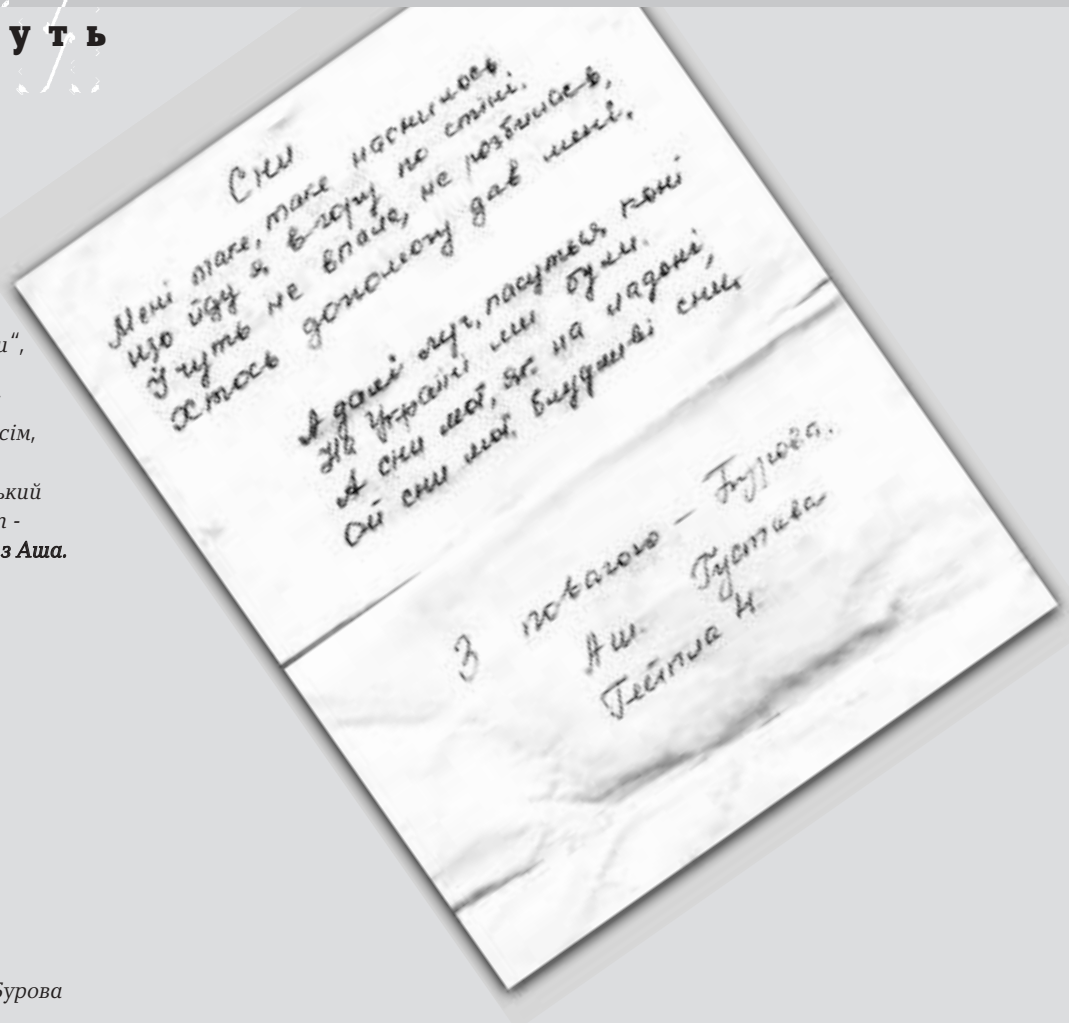
Сни
Мені таке, таке наснилось,
що йду я вгору по стіні.
І чуть не впала, не розбилась,
Хтось допомогу дав мені.
А далі луг, пасуться коні
На Україні ми були.
А сни мої, як на долоні,
Ой сни мої, блудливі сни.
З повагою – Бурова.
Ан. Галина
Галина Н.

Шановна редакція часопису „Пороги“,

дуже вдячна Вам за поздоровлення і часопис. Читаю і перечитую. Вам всім, хто не забув нашу рідну мову, хто зберігає її культуру на чужині - низький уклін, особистого щастя, довгих літ -
бажає читачка Галина Бурова з Аша.

Сни

Мені таке, таке наснилось,
Що йду я вгору по стіні.
І чуть не впала, не розбилась,
Хтось допомогу дав мені.

А далі луг, пасуться коні,
На Україні ми були.
А сни мої, як на долоні,
Ой сни мої, блудливі сни.

Галина Бурова

ПЕРЕДПЛАТА ЧАСОПИСУ ПОРОГИ

Шановні читачі, якщо Ви бажаєте виписати наш часопис на цілий рік чи тільки його поодинокі номери, надсилайте вищенаведений виповнений формуляр за адресою:

UIČR - redakce časopisu Porohy,
Mánesova 10,
120 00 Praha 2

Ми за Вашим бажанням надішлемо квітанцію чи фактуру і регулярно надсилатимемо наш часопис. Всі зміни, пропозиції та претензії просимо надсилати за вищенаведеною адресою чи E-mail:

uicr-porohy@quick.cz

і також телефонувати чи факсувати за номером:
222 254 476.

Хочу виписати часопис Пороги:

ім'я та прізвище,
назва товариства: .....

рік народження: .....

Адреса: .....

..... тел.: .....

Спосіб передплати:
Річний /220,Кч/: ☐
Від слідуючого номеру: ☐
Від номеру: .....

Порядок оплати:
поштою : ☐
фактурою: ☐ IČ: ..... DIČ: .....

Підпис: .....